

TREMTINYS

RESPUBLIKINIO KLUBO "TREMTINYS" TARYBOS LEIDINYS

LAIKRASTIS IKURTAS 1988. SPALIO 27. KAUNE.

**MINDAUGAS
D IDYSIS LIETUVOS
KUNIGAIKŠTIS**

DAR KARTA, PAŽVELGUS I PRAEITI

1989-jų vasario 16-osios proga per Lietuvos Nepriklausomybės dienos minėjimą, Vašingtone dalyvavo apie 300 žmonių. Tarp lvaivriose šalyse ir JAV regionuose gyvenančių lietuvių, svečių tarpe buvo estų, latvių, ukrainiečių ir kitių tautybių bei JAV vyriausybės stotovai, net ir naujasis Amerikos prezidentas p.Bušas, kuris savojo sveikinimo kalboje pasakė: "Lietuviai nuo Mindaugo ligi šv.Kazimiero laikų pamilo savo tėvynę Lietuvą..." Tikrai mes pamilom savają Lietuvėlę, laisvę ir tautiškumą, jos mus vienijančią ir stiprybę teikiančią kalbą, jos istorią, kultūrą, ir pamilome taip, kad ant jos laisvės aukuro paukščio savo jaunystę, ir sveikatą, savo kraują ir daug tukstančių gyvybių. Ir kaip jos nemyleti, jei ji, mūsų Lietuvėlę, savo laiku net Juodają Jūrą siekusi, nuo kryžiuočių ir totorių ordų apgynusi ne tik save, bet ir kaimynines Šalis, džiugina mūsų kelių šimtmečių savaja istorija, kultūra ir gimtais kalba. Sunkių mūsų tėvynei būta metų, nes kaimynai mūsų meilę tėvynei stengesi nuslopinti, vertė ją užmirštį. Rusija daugiaus kaip šimtmetį buvo duobėkė, pasiryžusi mus nutautinti. Kalbos ir režito uždraudimui, trėmimais, kalejimais, žiuriais ir kruvinais susidorojimais 1831-jų ir kituose sukilimose, Kražių skerdynėmis, tautos koriku Muravjuv, nutautinimu ir kitomis niekšybėmis carizmas stengėsi mūsų valstybingumą-tautiškumą nuslopinti. Knygnešiai už lietuviško žodžio skleidimą buvo pirmieji mūsų tremtiniai Sibiro platybėse, o nemaža jų net ir gyvybę paaukojo. Motinos, besukdamos sibily verpimo rateli, prie balnos šviesos iš malda knygą, vadintu: kančiokomis, mokė savo vaikus lietuviško druko, ugđė

juose tėvynės meilę. Mūsų beginklė lisudis su ūkėmis prieš šautuvus, vienas prieš dešimtis kovojo už tėvynę, teutiskumą, kalbą. Ir taip metalis iš metų, karta iš kartos buvo perduociama tėvynės meilė, ta mūs jungianti ir stiprybę teikianti kalba. Taip per ilgą laiką tautoj atsiradus Valančiui, su jo blaivybės idėjos skleidimui, Baranauskui, su jo "kad tu, gude, nesulaukum, nebūs kaip tu nori...", Kudirkai, su jo "tegul meilė Lietuvos dega mūsų tirdyse...", atsirado ir "Aušra", nušvietusi kelią į išsilaisvinimą, "Varpas", žadinės kovai pabusti. Visa tai ir sudarė realią galimybę atkurti mūsų tėvynės Lietuvos nepriklausomybę.

1918 m. vasario 16 d. mūsų signatarai su teitos patriarču dr.Jonu Basanavičium pricyje, pasirašydami Nepriklausomybės aktą, atkūrė naująj leisvam gyvenimui mūsų Tėvynę Lietuvą. Apie tai pranešė paskutinio tautoms ir buvo jų juridiškai pripažinta Lietuvos valstybė. Tarp jų nepriklausomybės pripečino ir TSRS, nedelsdama sudariusi su mūsų Šalinių lvaivias sutartis, iš kurių batina pažymėti 1920m. liepos 12 d. Lenino iniciatyva sudarytą sutartį, pagal kurią TSRS, pripažindama Lietuvos valstybės nepriklausomybę, gera valia ir visiem amžiams atsisiskė nuc visų teisių, kurias carinė Rusija jėga buvo pasisavinusi. Deja, tie "visi amžiai" vos 22 metus betruko. TSRS, 1939-siais suražindama mums Vilnių, padetinistrovo "draugiškumu" mūsų Šaliei, iš anksto pramačiusi aneksuoti Lietuvą. Tad tas Vilniaus "sugrąžinimas" tapo tik propagandiniu, koziriu" užkariejant mūsų pasitikėjimą ir nukreipiant mūsų okis nuo antros jų rankos, kurioje laikė peili.

1918m. Lietuva buvo Karo nuolintas kraštas, besikeiliais iš griuvėsių ir pelėnų, ir jai tie 22 metai valstybės istorijo labai trumpa laiko atkarpa, gal todėl ją geriau už daugelį kitų Šalių išnaudojo. Mūsų ekonominių padėties tapo pripažinta net Vakaru valstybių, piniginis vienetas litas, kaip tvirtė valiuta, dominavo pasaulinėj finansų sistemoje, per tą trumpą laikotarpį atkūrė savo pramonę, žemės ūki, ryžius, kelius nepalyginamai geriau už savo kaimynus, mūsų naujajį "globėjų, gelbėtojų", kuris, kaip ir mes 1917m., iš nieko pradėjo ir taip ligi 1940-jų beveik nieko ir nepasiekė išskiriant tą tragedijai stili poveikusią kolektivizaciją ir milijonines terroro ir bado aukas.

1940-ieji savo tragedijumu su jau ir pas mūs predātu praktilikuoti stalinistiniu teroru, su košmarėkomi naktimis ir pilnomis nerimo dienomis, su pirmaisiais vagonuose dūstančiais iš šiaure ir rytus vežanais trečiniais nutraukė mūsų ramy, nepriklausoma gyvenimą, atėmė valstybės laisvę, už tai pirmesniams pusbadžių ketorginio darbo, neiprasto mums klimato kančių egzistenciją, kad iš lėto, išsekinus mūsų fizines ir dvasines jogas, mes išnyktume be ženklo, kad esame buvę. Ir vėl nauji Muravjovai, Dekanozovų pavardėmis tapę, vėl nauji Kražiai, ši karta Rainišis, Pravieniškėmis tapę, vėl lietuvių kelbos, literatūros, istorijos, kultūros ir psichologijos budeliai k.s. Ždanovai su importinėmis dėl mūs idėjomis, ir savi vietiniai smiečkai, paleckiai bei jiems panašus émė siausti, kad kai ką "persuklėj", kai ką asimiliavę, o daugum sunaikinę, ši karta su visam pribalgus Lietuvą su jos svajone ir troškiniu sunigrąžinti nepriklausomybę. O kas liečia sniečkus-paleckius ir šiuo metu susiktyvėjusius jų "advokatus", tai, atsiprasydamos mūsų skaitojoj už ši interps straipsnyje, kreipiūosi į juos: nebūkite vaikūnų pasakelių pasakotojais ir nemanykite, kad susaugū žmonės patikés, jog ty metų stalinistinio teroro epicentre esantys KGB ir vyriausybės vadovai

leviravo, išlikdami su švariomis rankomis, o dar žvarejus džia prieš savo brolius ir sesteris lietuvius. O jei toks unikalas atvejis ir būtų pasitaikęs, tai nepaneigdami tu, tuo metu ir jūsų garbintujų, Stalino ir Berijos autoritetą, jūs "Maestro" pripažinkite, kad jie nedelsiant botu tiek taip "gelbėtojams" išmokėjė tuo metu populiarinę standartinę "kompenzaciją", o ne auteikę jiems dar didesnė valdžia k.a. 1-jos sekretoriaus poste ir pan. Tad neužinkit savo burnas absurdžiom pasakėlėm.

Ir nors tai truko daugiau kaip keturis dešimtmečius, nors geležinė bandė iškapoti, ugimi išdeginti iš mūsų Širdžių tėvynės meilę, tačiau dėl jų valdymo absurdžiukumo, dėl subujojusios korupcijos, dėl karjeros brolių duobėn varč.

Šalis atsidurė ant ekonominės krizės slenkimo, ištūstėjo parduotuvinių lentynos. Dėlto partija prarado pasitikėjimą liaudyje. Ir pradėjo visoj šalyje kaistis nepasitikėjimo puodas, privertes mūsų korifėjus dairytis į Vakarus, lenkti prieš kapitalistus sustabardėjusius nugarkaulius, renkant nuo stalo nubirusius trubinius.

Stai tokiose Žaliasių salygoose ir paminėjom mūsų 71-ąsias Nepriklausomybės šventės - Vaserio 16-osios metines. Ir kas svarbiausia, kad Žalias metais pirmą kartą, po daugiau keturių dešimtmečių draudimo, sių Vaserio 16-ąją atšventėme atvirei, su neslepiau tyru džiaugsmu Širdyse, su mūsų trispalve pasipuošusiais miestais ir kaimais, su mūsų lyg Te Deum laudamus diečiose iškilmes skambendžiu himnu, su dvasine rėmyme vietoj metų metais puoselėtos balėmis. Senas ir jaunas, didelis ir mažas, visi kaip vienas Šventėme ir džiaugėmės, džiaugėmės ir Šventėme! Aš, vyresnės kartos žmogus, prisimenu kaip ją, šią brangi mums dieną, švęsdavome tuo metu, dar laisvos Lietuvos metais, įgyinu su tuo, ką mačiau ši kartą, ką girdėjau, to niekad anksčiau nėra buvę, ir todėl neperdedau tvirtinu, kad ši Vaserio 16-oji buvo mūsų triumfo diena! Aš tikiu ir kviečiu mūsų seneli Kauną būti liudininku, kad ir koks buvo džiaugsmingas Laisvės statulos atidengimas 1928-ai, jis toli gražu neprilygo tos statulos dabartiniam atgimimui. Mes daug kentėjom, daug ašarų dėl to praliejos, o kas suskaiciuos, kiek ši Vaserio 16-oji pagimdė mūsų akys džiaugsmo ašarą, kiek buvo tokiai, kurie klausė patys savęs, ar tai ne sapnas. Juk nesinorėjo tikiti tuo, ką matai ir girdi. Visi prisimenesme, kaip buvo pernai, kaip vyriausybė pasiruošė "atžymeti" tą 70-ųjų sukaktį, kaip mokytojai drebėjo, kad mokinukės neduok Dieve, nesugalvotų kur ant sienos nubrėžti vyties kryžių ar ką panašaus. Ir, rodos, vyriausybė ta pati, ogiesmėlė jau kita... Ar reik komentarų, kada faktai tokie iškalbingi tapo?...

Visų pirmas būkime vienungi, nes vienybė - tautos galybė! Nesustokime vietoj, o priešingai, atsiraide rankovės, iškimės darbo, kurio tiek daug. Jei kalba apie visą mūsų istoriją buvo mūsų kelėdė žvaigždė, apvalykime ją nuo ty "triaukštėj-pankiauscių" rūsių, keiksmažodių, gelbėkime mūsų gamtą su jos flora ir fauna, su oru ir vandeniu nuo tarybinės pramonės tolimesnio nuodijino, kovokime už žmogų, už jo teises, už jo gerbavij, o mes, "freatiniščiai", su dar didesne energija, ryžtu ir pasišventintu kovokime už dar gyvus, ligi šiol negrižus mūsų trentinius, kad kuo daugiau jų sugriūtų, kuo didesnias jų skaičiui sutrikus bent elementarijas gyvenimo sąlygas, o ne valstybės ligi šiol teikiamą jiems elgetos statusą su 30-50 rb. mėnesiui pašalpomis, penkiomis ar pen., kai jie papustyt Tėvynės rupesti jais. Verdžiai mūsų ateities jau Šiandien pa-skokim tą mūsų išgarbinusi pasiekimą, kad pavijom, praleiskem ir dirbauriaudžiai kitų tautų tarpe savuoju girtuokliausim. Užtenka šiu "rekordu", o vietoj jų igvendinkime Valančiaus blaibybės idėja, Juk kaip tumeč, taip ir Šiandien tautos girtuokliausias skaldo Jos J. gas ir tarpauja mūsų Tėvynės dirbkimis, dirbkimis sau, savo vaikų ir savo tėvynės Lietuvos gerbūtui bei šviesiai stačiai.

Jaronimas ČIBIRKA

LIETUVOS VYRIAUSYBEI, KOMUNISTU PARTIJAI!

1989. III. 11. Keune įvyko "Tremtinio" respublikinio klubo konferencija, dalyvaujant 43 Lietuvos rajonų ir miestų klubų igaliotiniams, vienbalsiai priimtais pareiškimas Lietuvos vyriausybei ir komunistų partijai.

PAREIŠKIMAS

LKP šiuo metu yra vienintelė iteisinta politinė partija, esanti valdžioje, vykdanti respublikos administracinių aparato funkcijas, todėl XVII LKP plenumo pozicija ir nuterimai nėra vien partijos vidus reikalas, bet liečia visus Lietuvos žmones.

Respublikinio Klubo "Tremtinys" narius stebina minėto plenumo dalyvių pasisakymai, konservatyvūs nuterimai, primenantys Stalino-Brežnevo laiku nuostetas. LTSR AT prezidiumo sekretorius J. Gureckas kalba ne tik neatitinka naujosios TSKP persitvarkymo politikos, bet joje net sioloma pažeisti konstitucines Lietuvos gyventojų teisės. Jūpuoliui prieš architektą V. Landsbergi-Zemkalnį vyras aiškiai bendrys pakankti LPS Seimo tarybos pirmininko autoritetui. Manome, jog tokia minėto asmens pozicija nesiderina su užimsmomis paragonimis vyriausybėje. Analogiskos pastarajai buvo P. Gabrėno, J. Kuolelio ir kai kurių kitų plenumo dalyvių kalbos. Nesuprantama, kodėl naujas LKP CK sekretorius ideologijos klausimams V. Baltrūnas nedavė minėty KPK narių pasisakymų įvertinimo.

Dabar aišku, kodėl Lietuvos vadovaujanuose sluoksniuose dėl ašių buvo daug kalbės apie stalinizmą, o faktiškai per keliis metus neištirtas nė vienos Raudonojo teroro atvejis, suverčiant kaltę Stalinui ir jį supusiems asmenims. Užmirštama, kad Lietuvos žmonių naikinimas vyko ir victiminių respublikos vadovų iniciatyva. Tai patvirtiname ir respublikos vyriausybė, savarankiškai eniliuodama 1949 ir 1951m. nuterimus dėl buožinio elemento išskalinimo iš LTSR. Priimant šiuos nuterimus ir vykdant stalininę genocido politiką Lietuvos gyventojų atžvilgiu, daug pasidarbavo A. Šniečkus, M. Gedvilas, J. Paleckis, A. Gudaitis-Guzevičius ir kiti joms talking asmenys.

LKP, neatsiribodama nuo minėty asmenų įvykdytų nusikaltimų, netenkia moralinės teisės reabilituoti represuotus asmenis.

Primename, kad tauta jokiais demokratiniais rinkimais LKP įgaliojimą nėra davusi.

Respublikinio Klubo "Tremtinys" konferencijos, įvykusios Keune 89. III. 11, dalyviai nutaria:

1. Pritarti ir palaikyti 89. II. 16d. LPS seimo deklaraciją.

2. Pareikšti visapusiską nepasitikėjimą LTSR AT prezidiumo sekretoriui J. GURECKUI. (Dalyvaujanas vyriausybės komisijoje stalinizmo nusikaltimus ir tirti, minėtas asmuo kompromituota šia komisija.)

3. Išpuolius prieš Lietuvos respublikos savanorių, tautai nusipeiniusi žmogų, architektą V. Landsbergi-Zemkalnį ieikome elementarios etikos pažeidimui.

4. Pareikšti, kad delsiama tirti ir objektivisi vertinti stalininės politikos vyskdytų nusikaltimus. Tai galima suprasti kaip Vyriausybės nenorą nuo šios politikos atsiriboti.

Konferencijos įgaliota

Resp. klubo "Tremtinys"

Koordinatorius

Audrius BUTKEVIČIUS

Konferencijos sekretorius

Povilas VARANAUSKAS

LIETUVOS KP CK Į-JAM SEKRETORIUI A.BRĀZAUSKUI

Respublikinis klubas "Tremintinys", vienijantis daugiaus kaip 120 tūkstančių narių, yra sukaupęs daug literatūrinės istorirės ir memuarinės medžiagos. Informacinis biuletenis "Tremintinys" nebegali patenkinti išaugusiu klubo poreikių. Todėl presas, kad LKP CK kuo skubiausiai duotų atsakymą į klubo Tarybos (1988.12.13) pareiškimą.

RESPUBLIKINIS KLUBO
"TREMINTINYS" TARYBA

DVIKOVA LAIMĖJO ŽMOGUS

Buvęs tremintinys Kohlevičius Jonas, Antano, gimęs 1935m., Vasiugano miškuose kovėsi su lokiu ir tapo nugalėtoju. Gaila, taip metais jo pergaile nebuvo ivertintas, negavo J. Kohlevičius nei prizo, nei medalio. Gelbūt didžiuotis leidžia tai, kad taigos galinė nugalėjo tremintinys - lietuvis. Stai ką pasakoja pats J. Kohlevičius:

1965m. rugpjūčio 2 diena, ankstyva ryta, atidirbęs 12 valandų pamaina Vasiugano geografinės ekspedicijos ginkluotoje sargyboje, šelnos paženklintais tekais išėjau į mišką. Reikėjo pasirinkti uogų, parnešti ką nors vakarienei. Ant pečių užsidėjau šaratinį šautuvą, į rankas pasiėmės pintinę ir pertraukiau ežero link. 2 km plaukisu veltimi, gérėjau ežero vaiskumu, gamtos žalumu, šelančių medžių lapų margumu. Valti paliekau prie kranto ir ižengiau į mišką. Kiek spėjus nuo tako, pakilo 4 teterinai, pakėlissu šautuvą... taiklus šūvis... Čia pat nukrito mano rankos auka. Nusprendžiau nusauti dar vieną. Paėjės į priekį 10-15 m, išgirdau traškėjimą. Apsidairiau. Į ketro krdmo išlindo kokią 2 m. ilgio lokys. Gieds dangu iš karto apsinisukė, akyse pasidarė tamsu, xumas nuėjo pagaugais, piestu stojosi plaukai. Aki-mirkai suakmenėjau. Turėdamas rankoje ginkla, nuspren-džiau stovėti, sulaiķęs kvėpavimą. Žiūrėjau į pėsiaus-tą lokio kailį, dideles rudas skis ir ilgas, plačius nagus, kurie lyg arklas draskė apšalusios žemės nu-gara. Taigos galinės nesupratė mano minčių ir įnir-ežero perkriptu snukui puolė mane. Spėjau vieną kartą išsauti. Po švilio lokys letenomis suėmė ginklą ir nu-metė ant žemės. Užgulė mane savo kūnu, svėrusiu 150-160 kg. Pajutau pirmą smūgi, ištūmimą per šimtasigle, per plauką liko neišnarinės peties sanarys. Sudaviu lokuiui kumščiu per snukį, jis išsižiojo. Pamanius, kad dabar jau nugalėsiu, ikišau ranką lokuiui į nes-rus ir bandžiau nutverti už liežuvio, tačiau per trum-pa buvo mano ranka; lokys sučiupė ištūmimą ir tuo tar-pu pasigirdo traškėjimus. Iš išgąscio nesusigaudžiau, jog tai traška mano paties kaulai. Ištrenkiau ranką ir užsidengiau veidą. Lokys griebė dešinę šlauni, ta-da aš, spėjau apkebinti storą, riebalų pritvinkusi lokio kaklą. Išispyrės kojomis į žemę, lokys pakėlē mane 10-15 cm į viršų. Tuo metu spėjau iš už diržo išsitraukti peilių. Badžiau stipruoli peiliu, jis reižė mano kūną ištūmimą, draskė veidą nagaiss ir at-rodė, kad tam nebus galio. Nežinsau, kaip man pavyko sugriebti lokį už kupros ir suklupdyti jį ant savo paties krutinės. Nežinsau, kaip pavyko sutraškytomis rankomis perréžti galinimo pilvą įki stuburo ir iš-girsti jos paskutinių, kurtinanti rišamojimą. Išlindau iš po lokio kūnu nei gyvas, nei miręs. Apsidairiau aplinkui, mane supo medžiai, krumai ir geltonai, spvy-te lapai, ant kurių lašėjo mano kraujas ir ant kurių gulėjo negyvas mano priessas. Norėjosi ikvėpti gryno

Tačiau truko jégų. Niekas nematė šiu nelygių rungtynių. Kas galėjo bent širdimi pajusti mano sudraskytą kūno degimą, kas galėjo suvokti kaip likus gyvas? Surambėjų medžių kamienai? Beviltiškai virpantys ke-li šelnos nepakasti lapei? Puventi žolę ar iš beimės aptemės dangus? Ne, jie stovėjo kaip ir anksčiau na-gyvi, viskai abejingi, bejegisiai gamtos ištystymas. Tiktais aukštesnių medžių viršūnės kūždėjė: "Žmogus visų stipriausias... Žmogus visų stipriausias". Gerklę degino troškuly, nejausdamas ranką, dantimis atidarius pieno buteli ir atsigėrė. Pats, save kru-vinom kojom, patraukiau namų link. Mane paguldė į ligoninę. Kai ten papasakoju savo īvyki, gydytojai, pa-matė mano rankas ir sudraskytą kūną, pamėnė, kad aš būtina. Tik iškintinti draugai parvezė mano auką. Ligoninėje išgulėjau 25 dienas. Lokio nagai, iltis, kuri draskė mano kūną, taigos galėjino kailis su di-džiuoliu skyle nugaroje ir 45 mano kūno zaizdų dėmės, primena tremtinį ir rungtynes bei žigrovų ir teisėjų. Ir dabar niekaip negaliu suprasti, už ką trėmė vaikus, senelius, vyrus ir moteris. Už ką štiek metų nema-čiau tévynės, nejausčiau gintosios žemės alsavimo, ne-turėjau teisės gérėtis žydrų Nemunu ir didžiuotis gražuoliais Lietuvos miškais. Už ką?

Renata KILIOTĖ

KAS JIE ?

(Tėsinys. Pradžia Nr.3) LIETUVOS KARIUOMENĖS TRAGEDIJA

Per pirmąsias savaites po īvykdytos stalinistinės okupacijos, reformos kariuomenės viduje buvo nežy-mios. Reorganizavimo tempai nepatenkinio nei Dekano-zovo, nei Podniakovo, nei marionetinės vyriausybės. Spaudoje, susirinkimuose, mitinguose vis daugiau pa-sirodo išpuolių kariuomenės adresu. Reikalaudama radikalaus pertvarkymo ir "demokratizavimo".

1940 m liepos 3 d. - rupriūdžio 3 d.

Liepos 3 d. paskelbtas Lietuvos kariuomenės pertvarkymo įstatymas, kurį pasiraše einantis prezidento pareigas, ministras pirmininkas J. Paleckis ir vidas reikalų ministras M. Gedvilas:

Iš skelbė, kad "Lietuvos kariuomenė pagrindinei pertvarkom". Ji vadina "LIETUVOS LIUDIES KARIUO-MENĘ";

26 numatė, kad "kariuomenėje įvedamas politinių vadovų institutas";

36 Kariuomenėje steigiamas propagandos skyrius.

49 Kariams laisvu laiku leidžiama dalyvauti po-litinėje veikloje.

Linikinai einančiu Lietuvos kariuomenės politinio vadovo pareigas paskirtas Antanas Petrauskas (1905-1946).

Liepos 4 d. paskelbtas LKP atsišaukimasis "Karini, organizuokites!" Kvietė rengti mitingus karinėse dalyse, išrinkti savo komitetus (kuopų, batalionų ir pulkų). "Partnerių pareiga - steigtis partijos organizacijas visose kariuomenės dalyse, plečinių iš-rankių į kompartiją geriausius liaudžiai atnaujenu-sius karius" ("Tiesa", 1940m. liepos 4 d., Nr.13).

Tą pačią dieną pagarsintas LKP CK prancūzinių,

kad viši partijos ir komjaunimo narisi, tarnaujų kariuomenę, turi užsiregistravoti CK būstinię, buv. "Pažangos" rūmuose, laisvės al. 29.

Liepos 4 d. taip pat buvo paskelbta, kad Kauno apskrities viršininkas Vincas Paleckis nuo liepos 1 d. atleistas iš pareigų, o iš jo vieta paskirtas vidas reikalų ministro asmons sekretorius. Kauno apskrities viršininko padėjęs Gaudėtius atleistas iš pareigų, iš jo vieta paskirtas buvęs Ukmergės apskrities viršininkas Mecys Jugelys.

Liepos 5 d. ELTA oficialiai pranešė, kad Prezidento aktu Antanas Petrauskas priimtas iš tikrųjų karo tarnyba ir paskirtas laikinai eiti liaudies kariuomenės politinio vadovo pareigas...

O tas "pareiguojamas" netruko pasireikštis... Nuo liepos 5 d. politinio vadovo įsakymu uždaromi šie leidiniai: "Karys" (éjes nuo 1919 m.), "Kardas" (éjes nuo 1925 m.) ir "Miliu Žinynas" (éjes nuo 1921 m.).

Liepos 5 d. ELTA informavo apie liepos 4 dieną Kauno A. Petros īgulos karo aviacijos liktinį puskarininkų susirinkimą-mitingą. Buvo nutarta:

"1. Visomis savo jégomis padėti krašte išlaikyti rimtį;

2. Padėti liaudies vyriausybei kurti ir ginti, kartu su Raudonaja Armija, naują socialistinę Lietuvą;

3. Kartu gyventi ir dirbtu su liaudimi ir joms interesais.

"Mes pritarame sudrausti ir išbraukti iš visos Lietuvos valstybės aparato piktą gaivią, kuris eila metu kleidino ir terorizavo laisvą žodį ir veidu mus liaudies interesams priedinę kryptimi. Mes prašome liaudies vyriausybę padaryti žygį, kad liaudies kariuomenės balas nebūtų taip slopinamas, kaip buvo smetonmečio metu, t.y., kad iš kariuomenės pagaidavimui valstybės tvarkymo reikalai būtų atsižvelgti, kad liaudies kariuomenė galioti padėti kurti teisingą naujos laisvos Lietuvos santvarą.

Lai gyvuoja Lietuvos Liaudies Respublikos Vyriausybė! Sveikiname mums draugingos Sovietų Sajungos kariuomenę ir jos vadovybę".

Karo Aviacijos liktiniai puskarininkiai. ("Tiesa", 1940.07.06).

Liepos 5 d. priimtas įsakymas kariuomenei Nr. 81 (paskelbtas tik sekančią dieną - A.M.), kuriuo įsteigiamas Politinė valdyba iš dviejų skyrių:

I-masis. Agitacijos, Propagandos ir Spaudos;

II-asnis. Politinių vadovų organizacijos.

2 į mustatė, kad "Liaudies kariuomenės politinė vadovas yra politinės valdybos viršininkas, kuriam tiesiog priklauso I ir II politinių skyrių viršininkai".

3 į Agitacijos, propagandos ir spaudos skyriaus viršininkui priklauso I ir II politinių skyrių viršininkai.

4 į Politinių vadovų organizacijos skyriaus viršininkui priklauso visi kariuomenės politiniai vadovai".

Tuoj po paskelbimo, dar tą pačią dieną ir vėliau, prasidėjo politinių vadovų priėmimas į kariuomenę. LKP pasiuntė apie 200 komunistų. Visi jie buvo priimti iš tikrųjų karo tarnyba.

Agitacijos, propagandos ir spaudos skyriaus viršininku paskirtas Juozas Pajaujis (1908-1988); politinių vadovų organizavimo skyriaus viršininku Gvidonas-Stasys Sipavičius (1915-1943.07.28 prie Nikolskojės, Orliono sr.). Taip pat paskirti atskirų divizijų, pulkų ir kitų kurtinių dalių politinių vadovai. Daugeliu visai netarave kariuomenėje, nežinoje jos specifikos. Tačiau dalis jų buvo patriotiškai nusiteikę ir siekė bendradarbiauti su kariuinkija, nors tokiai ir buvo nedaug.

I-os pėstininkų divizijos politinių vadovu paskirtas Alfonsas Matulionis;

II-os P.D. - Bronius Graušauskas;

III-os P.D. - Eduardas Matulionis;

I-ojo pėstininkų pulko - Stasys Savickas;

2-ojo P.P. - Petras Ramoška;

3-čiojo P.P. - Kajetonas Petrauskas;
4-tojo P.P. - Vladas Biržietis;
5-tojo P.P. - Vytautas Nešukaitis;
6-tojo P.P. - Aleksandras Judėnas;
7-tojo P.P. - Pranas Kančiauskas;
8-tojo P.P. - Petras Bužinskas;
9-tojo P.P. - Jonas Kleiva;

1 husarų pulko - Vytautas Bieliauskas (vėliau iškeltas į Seimo deputatus - A.M.);

2 ulonų pulko - Vasilius Bekarevičius;

3 dragūnų pulko - Vytautas Kuzminskas;

3 artilerijos pulko - Julius Lebedis;
Kariuomenės štabo politinių vadovu - Juozas Zakrauskas;

Karo Mokyklos - Vytautas Povilavičius;

Karo Aviacijos - Vladas Krestijanovas;

Karo Technikos dalių - Kazys Božūras;

Karo Tiekimo valdybos - Leonas Volbekas;

Ginklavimo Valdybos - Mecys Valius;

Priešlėktuvinių apsaugos rinktinės - Jonas Skorupskas;

Karinės Intendantūros polit. vadovu - Vladas Žemaitis;

I-ojo inžinerinio batalijono - Sofronijus Lepojevas;

II-ojo inžinerinio batalijono - Grigas Satkauskas;

Ryšių batalijono - Juozas Girdvainis;

Atskirais politinių vadovais paskirta daug nelietuvių tautybės žmonių.

Liepos 5 d. Ekstra "Tiesos" laidoje paskelbta, kad Ministrų Taryba nutarė ivykdyti naujojo Liaudies Seimo rinkimus ir nustatė rinkimams 1940 metų liepos mėnesio 14 dieną. Prasidėda spaudoje, organizacijose ir taip pat kariuomenėje rinkiminis siučiausis ir marionetinių kandidatų į deputatus iškėlimo kampanija. Remiantis Kariuomenės vado įsakymu "Dėl Liaudies kariuomenės", kariai galėjo dalyvauti politinėje veikloje, bet tik tiek, kiek tai netrukėdė okupantams.

Liepos 6 d. Paskelbtas Seimo rinkimų istatymas ir "Lietuvos Darbo Liaudies" rinkiminė platforma. Dar nėra nė vieno žodžio apie "prisijungimą prie TSRS".

Ta pačią dieną Kaune, Sporto halėje, ivyko Butų Nuomininkų Draugijos ir Darbo Lietuvos Sąjungos surėngtas Liaudies Seimo rinkimams skirtas susirinkimas. Buvo pasiūtos sveikinimo telegramos Staliniui ir Molotovui:

"Maskva. Kremlis. Juozapui Visarionovičiui Staliniui.

Kauno darbininkai, kariai, tarnautojai ir darbo intelektuvių, susirinkę kartu su liaudies vyriausybės atstovais į mitingą, skiriama rinkimams į liaudies seimą, siunčia Jums, Sovietų Sajungos ir visos pažangios žmonijos vadui, savo karštus ir draugiškus linkėjimus. Suvienyti vieninga "Lietuvos Darbo Liaudies Sąjungos" platforma, siučime šiandien savo pirmus kandidatus į liaudies išrinktuosius geriausius Laisvos Lietuvos žmones.

Siemis istorinėmis dienomis, Lietuvos liaudis yra pasiryžusi stiprinti nesugriaunamą sajungą ir brolybę su Socialistinių Sovietų Respublikų Sąjunga.

Tegvydoja Lietuvos ir Sovietų Sajungos draugumas!

Tegvydoja visos pažangios žmonijos vadas ir mokytojas Juozapas Visarionovičius Stalinas!

1940 m. liepos 6 d.

Susirinkimo pavedamas prezidiumas:

Binas Respublikos Prezidento pareigas Paleckis, ministrų kabineto narai ir kiti. ("Tiesa", 1940.07.07).

Susirinkimo Raktėje metu pasiūlyti ir Darbo Lietuvos Sąjungos Kauno apygardos kandidatai į Liaudies Seimą. Tarp dečiūties kandidatų buvo ir vienas "karys" - Vytautas Bieliauskas (tekste klaidingai paskelbtas Jo vardas - Vincas - aut. past.), revoliucinio judėjimo dalyvis. Gimės 1918 m., revoliucinę veiklą pradėjės 1934 m. Dambravos kaime (Šeikių raj.), išstojo į LKJS kuo-pelę. 1935-1937 m. LKJS Vilkaviškio raj. komiteto narys. 1934-1937 m. už rev. veiklą keliis kartus baustas administracine tvarka. Nuo 1940 m. Komunistų partijos narys, 1940 m. dirbo Lietuvos Liaudies kariuomenėje pulko (1-ojo husarų pulko - A.M.) politinių vadovu, buvo išrinktas Liaudies Seimo atstovu. Nuo 1940 m. rūdans dirbo LKP Sakių

apskrties komitete. Karo pradžioje pasitraukė. Gyveno Penzoje, o 1942 m. kovo mén. su pirmaja LKP CK operatyvine grupe buvo pasiūtas dirbtis partinio-partizaninio darbo ir vokiškių fašistų okupuota Lietuva. 1943-1944 LKP Šakių apskrities komiteto sekretorius, vadovavo "Juros" partizanų būriui. 1944-1945 LKP Vilkaviškio, 1946 - Šiaulių apskrities komitetų sekretorius. 1946-1948 mokėsi Respublikinėje partinėje mokykloje. 1948-1951 LKP Kelmės apskrities, vėliau rajoninio komiteto sekretorius. 1954 baigė Aukštąjį partinę mokyklą Maskvoje. 1954-1960 LKP CK darbuotojas (skyriaus vedėjas - A.H.); 1960-1966 - kolukio pirmininkas Šakių rajone; 1966-1981 - LTSR Buitinio gyventojų aptarnavimo ministro paduotuojas." (žr. NLTE, t.1, p.225; LTE, t.1).

Panašus "karas" buvo vėliau iškeitė deputatis į Seimą ir kitose apygardose. Marijampolės apygardoje - "22 metų karys Viktoras Ditkevičius", Šiaulių apygardoje - "22 metų Tauragės 2-ojo ulonų pulko kareivis Juozas Švitra" ir Vilniaus apygardoje - "1-ojo pėstininkų pulko jaunesnysis puskarininkas Ignas Budionovas" (žr. Lietuvos Liaudies Seimas: Stenogramos ir medžiaga. Vilnius, "Mintis", 1985, p.31-33).

Jų biografijos taip pat gana panašios.

Fvz. Viktoras Ditkevičius (g.1917), revoliucinio judėjimo dalyvis, kilęs iš darbininkų. Muo 1935 m. Komunistų partijos narys. 1940 m. Liaudies kariuomenės batalijono politinės vadovas. Liaudies Seimo įgaliojosių komisijos narys. 1940-1947 m. LTSR Aukščiausiosios Tarybos deputatas, 1942-1944 - 16-osios Šaulių divizijos karys. Dėmobilizuotas, kapitono (?) laipsnyje dirbo administracinių darbų. Muo 1957 m. penininkas. (NLTE, t.1, p.411).

Juozas Švitra (g.1917) - kareivis. 1940 m. tarnavo Ulonų pulke Tauragėje. 1940-1947 - LTSR Aukščiausiosios Tarybos deputatas. Pokenio metais liaudies teismo teisėjas, advokatas leidžiuse Šiauliauose. (kn."Lietuvos Liaudies Seimas").

Ignas Budionovas (g.1917) - revoliucinio judėjimo dalyvis. Kilęs iš darbininkų. 1938-1940 m. atlikamas tarnyba buvę Lietuvos kariuomenėje, išlėjant į revoliucinę veiklą. 1940 m. išrinktas Liaudies Seimo atstovu. 1940-1941 m. Vilniaus karo mokyklos kurso natus. Hitlerinės okupacijos metais slėpetėsi Latvijoje. Muo 1945 administracinės ūkinės darbuotojas Vilniuje. (NLTE, t.1, p.273).

(sus daugiau)

PIRMIEJI BOLŠEVIKU, ŽINGSNIAI

VISIŠKAI SLAPTAI

Bolševikai, vos tik užgrobe Lietuvą (1940. VI.15.), tuoju pasižovė padaryti "nepavojingais" visus aktyvesnius lietuvius, kurie galėtų vienokiui ar kitokiu būdu pasipriešinti bolševikų sūdutėjimui Lietuvoje.

1940 m. liepos 7 d. vos tris savaites paskelbė, bolševikinis Saugumo Departamento direktorius Sniečkus patvirtino bolševikinės saugumo policijos viršininko Zdanavičiaus parangą visų politinių partijų "vadovaujančio sastato likvidacijos planą".

Cia duodame to plano tekstą ištisai:
Patvirtinta
Valst. Saug. Dep-to Direktorius
(-) A. Sniečkus
1940 m. liepos mén. 7 d.

Priešvalstybinių partijų: tautininkų, voldemarinių, liaudinių, krikšč.-demokratų, žurnalietinių, trockistų, socialdemokratų, eserų, Šaulių ir kt. vadovaujančio sastato likvidacijos paruošiamųjų darbų ir operatyvinės likvidacijos

Pl. n. s

operacija praevesti vienu laiku visoje Lietuvoje, naktį iš liepos 11 i 12, 1940 m.

Iki liepos 10 paruošti žinias apie visus žmones, kuriuos reikia izoliuoti. Visų areštuotinius asmenis "žiniomis" nurodyti pavardę, vardą, tévo vardą, giminė motus ir vieta, tautybę, išsimokslinimą, socialinę kilmę, materialų padėtį (turtą), paskutinę darbo vietą ir užimamą tarnybą, kurių partijai priklauso ir koki partijos darbę dirbo, trumpas kompromituojančios medžagos turinys ir "žinių" gale turi būti nurodyta nuolatinės gyvenamos vienos pats iki rintas adresas. Jei gyvena (arba turi) vasarnamį, tai ir vasarnamio adresas ir namų telefono numeris.

Nurodytoms "žiniomis" sudaryti, iš Pirmo Skyriaus ir Kauno Apygardos operatyvinų darbininkų sąstatu sudaryti penkias grupes po 1-4 žmon. Darbą tarp jų paskirstyti tokiu būdu:

Pirma grupė - 4 žmonės - sudaro "žinias" tautininkų vadovaujančiam sąstatui. Grupės vyresnysis - K r a s t i n a s.

Antra grupė - 2 žmonės - sudaro "žinias" voldemarinių vadovaujančiam sąstatui. Grupės vyresnysis - D e m b o .

Trečia grupė - 1 žmogus - P i n k e l i š t e i n a s, sudaro trockistų ir "eserų" "žinias".

Ketvirta grupė - 4 žmonės - sudaro "žinias" krikšč.-demokratams. Grupės vyresnysis - K o m o d i t e .

Pentka grupė - 3 žmonės - sudaro "žinias" liaudiniams ir soc.-demokratams. Grupės vyresnysis - K a c e v i ū i u s.

Atsakomybę už pristatymą laiku aukščiausiu nurodytu "žinių" nėra Pirmo Skyriaus viršininkas T o d e s e s.

II-o skyriaus viršininkas Gailevičius privalo sutverkyti, kad laiku būtų nustatyti ir patirianti areštuotinių asmenų adresai. Tam reikalui nuo VII.8 reikia išskirti stitinkamą skaičių žvalgy, kuriuo reikia strojinių instruktuočių apie išlaikymą griežiausio atsargumo, darant adresų nustatymą ir patikrinimą.

Operacijos vykdymui iki liepos 10 d. sudaryti reikiamų operatyvinų grupų skaičių, kurių priėmė pastatyti operatyvinius darbininkus. Iš anksto paskirstyti, kokių asmenis turi areštuoti kiekvieną grupę.

Kad susiūpti operatyvinės grupės, mobilizuoti, kol bus prevesta operacija, reikiama skaičių kriminalinės ir viešosios policijos valdininkų. Apie tai iš anksto įspėti ju viršininkus, nepranešant, tačiau, kam tie valdininkai bus reikalingi.

Vykdytojas Zdanavičius
Kad operacija praeitu sklandžiai, turi būti išdirbtas speciali kratai ir areštuotų instrukcija, kuri turi būti išdalinta grupių vyresniesiems operacijos išvakarėse.

Vykdytojas Gailevičius
Kad operatyvinės grupės būtų aprūpintos susiekiimo priemonėmis, iki operacijos vykdymo dienos turi būti paruošta 30 automobilių.

Vykdytojas Sniečkus
Kadangi operacijos metu gali prireikti užantapauduoti kambarys, iš butus, pavesti Sekretoriato Viršininkui S l a v i n u i užsakyti 10 antapaudy vaškui (surgučiui), ir jos turi būti gatavos, iki 8. m. liepos 9 d.

Iki tos pačios dienos Slavinas turi pardupinti 20 kišeninių žibintuvų.

Kad sėkmingesiai praeitu operacija ir kad iš vietu būtų duota praktiška pagalba, reikia iš Kauno komandiruoti operatyvinius darbininkus į Šiaurės vietas:

1) i Vilniu	8 žmon.,
2) i Šiauliais	1 "
3) i Ukmergė	1 "
4) i Marijampolę	1 "
5) i Panevėžį	1 "

Všių skyrių ir Kauno Apygardos viršininkai turi iki 8 liepos pristatyti į Dep-to Sekretoriatą savo skyriaus visų etatinių tarnautojų sąrašus.

Vykdytojas Slavinas

Kvotų skyriaus viršininkui Razauskui paves-
ti iki liepos 10 d. paruošti areštui orderius
nulic operatyvinį grupių sudarytais sąrašais.

Suderius priešvalstybinių partijų vadovau-
jančiu asmenų arestui "žinias", suderinti jas
su Vilniaus Reikalų Ministeriu Gedvilą.

Vykdytojas Sniečkus

Kvotų skyriaus viršininkas R a z s u s -
k a s, kartu su Kauno kalėjimo viršininku
K u ī i n s k i u turi organizuoti areštuo-
tų asmenų ir pažintų kratos metu daiktų bei
dokumentų priėmimą.

Kad būtų ivykdytą griežta izoliacija, iki
liepos 11 d., kai bus patvirtintas arestuočių
asmenų sąrašas, turi būti numatyta, kokie as-
menys kokioje bus kameroj. Sukirstytai taip, kad
kaltinami toj pačioj byloj nepatektų į vieną
kamerą.

Arestuočiems pasodinti iki liepos 11 d. Kauno
kalėjime turi būti ištuštintos reikiamas
skaičius kameroj, skaitant, kad areštuoče bus
200 žmonių. Iki to pat laiko sudaryti patik-
rintų priziūrėtojų kadras.

Kalėjime viršininkas Kučinskas turi nuo
liepos 12 d. sustiprinti kalėjimo apsaugą.

Reikia išskirti specialią tardytojų grupę,
kuriai pavesti tučtuoje po aresto pradeti
tardymą specialiai numatytais asmenų iš prie-
valstybinių partijų vadovaujančio sąstatos.

Vykdytojas Razauskas

Organizuoti išorinių sekimų ypatingai svar-
bių valstybinių musikaltelių nuo liepos 9 iki
jų erčio dienos. Tam tikslui antro skyriaus
viršininkas turi sudaryti 8 išorinių sekimo
postus.

Liepos 9 d. iškvesti Apygardą viršininkus
su paruošta operacijos medžiaga, kad suderintų
numatyti areštui asmenų kandidatūras ir duoti
instrukcijas dėl padėjėjų operacijos pravedi-
mo.

Atsakingas Sniečkus

Išdirbtai specialų salyginį šifru telefoniniame
pasikalbėjimams su Apygardą viršininkais,
o taip pat pranešimų perdavimui apie operacijos
paruošimą ir rezultatus.

Vykdytojas Sniečkus

Apygardą viršininkų pasitarime numatyti, ką
iš areštuočių čia pat po operacijos reikia iš-
siųsti į Kauną ir Vilnių.

Vykdytojas Sniečkus

Sarybų su tuo, kad yra galima, kad asmenys, kurios yra numatyta areštuoći arba kurie dar
neįėjo į sąrašą, norės perėiti Valstybės sienu, susikalbēti su pasienio kariuomenės dėl apsaugos
sustiprinimo nuo liepos 9 d. ir dėl sienos už-
darymo nuo liepos 11 iki 16 dienos.

Vykdytojas Sniečkus

Iš lenkų pabėgelių tarp arestuočių asmenų
izoliacijos operacijos pradeti nuo liepos 8 d.

Vilniaus operatyvinius darbininkus ir policininkus,
kurie dalyvaus operacijos pravedime, ap-
ginkluoti žaūnnaisiais ginklais. Nemokantiems su
jeis elgtis, liepos 8 ir 9 dieną organizuoti
specialius užsiėmimus, po 2 akademines valan-
das su išvykimu į poligonus.

Vykdytojas Zdanavičius

Šia planu turi būti vykdomas nenukrypstant
ir neatsikalbinėjant, nora atekiri punktai, at-
siūvelgiant į aplinkybes, direktorius arba jo
pavaduotojo gali būti pakeisti iš papildyti.

(-) Zdanavičius

VSP Viršininkas

1940 m. liepos mėn. 7 d.

Peržvelgus šį vieną pirmųjų bolševikinių do-
kumentą, kuris atskleidžia tūkrosius bolševikų
užsimojimus lietuvių atžvilgiu, nesunku pastebėti, kad Lietuvos užgrobiokai, skelbę visam pa-
seilio "išsilaininimo" kovą, buvo pasirūpę
lietuvius ne tik vergais paversti, bet ir juos
išnaikinti.

Suprantama, kad pati veikimo logika reika-
lavo iš bolševikų savo pirmajį smūgį nukreipti
iš vadovaujančių asmenis. Šiame jų veiksmuose,
buvo pirmosios naikinimų užsimojimuose atsis-
pianti "didieji" bolševiku darbai, kuriuos jie
atliko prieš naujoje 1917 metais. Tuoju
po raudonosios revoliucijos – pirmoji komunis-
tinė virvė buvo užnerta Rusijos inteligenčiam.

Tokios pat smaugiamosios virvės buvo užnertos ir
Lietuvos vadovaujantiems inteligenčiam per patį
pirmąjį bolševikų sisutėjimo Lietuvoje mėnesį.
Jie tai atliko 1940 m. liepos mėn. 11 iš 12 d.
naktį.

"Operatyviniu darbininku" grupės, sudarytos
iš nauju politinės policijos tarnautojų, krimi-
nalinės ir viešosios policijos pareigūnų, iš va-
karų gavo Razausko parengtus kelių šimtų vadovaujančių asmenų areštavimo orderius ir naktį
visam laikui sutrukės poilsį žmonių, kaltu tik
tuo, kad jie gimbė lietuviškoms organizacijoms,
visai nekaltais lietuviškoms organizacijoms. Iki
to laiko Dembo, Krastin, Pinkelštein, Komodaitė, Ha-
cievičiūs sudarė visų suimamų asmenų "žinias", pagal
kuriuos buvo fabrikuojami "beisius musikaltimai"
prieš Lietuvos liaudį ir prieš "išlaisvintojus",
tikrumoje atnešusius raudoną verglę, kokios
pasauly, ačiū Pievui, nepatyrė. Tik nelaimingo
sios Fabaltijo tautos per vienerius metus išgy-
veno nepaprastai žvėriško siautėjimo dienas.

Vissa ši pirmoji kruvinė operacija Lietuvos
paglemė kelių šimtus pačių veiklių lietuvių
(vien Kauno kalėjime pagal planą buvo numatyta
sodinti 200 nelaiminguos auksus). Nemaži jų skai-
čiai turėjo būti suimiti Vilniuje, Šiauliuse, Uk-
mergėje, Marijampolėje ir Panevėžyje, kur buvo
iškomandiruoti suėmimų specialistai, "kad sekmin-
gali", anot plano, "praeitų operacija".

Suėmimai, kaip dabar kompetentingos ištaigos
patvirtina, ta naktį (iš 11 iš 12 liepos) buvo
ivykdyti ne tik didesniuose miestuose, bet viso-
je Lietuvoje.

Bolševikai pasiskubino tuos pirmuosius areštus
išvykdyti prieš "liaudies seimo" rinkimus, kurių
rezultatai iš anksto buvo žinomi ir kurių niekas negalėjo tiek balsavimui, tiek nebalsavimui kaip
nors pakeisti. Tačiau komunistai, bijodami šešėlio,
galvojo, kad tie veikėjai suagitus rinkėjus visai nebalsuoti. O kadangi, veikiant pagal
Maskvos nurodymus, juos vis tiek reikėjo suimti,
tai geriau suimti anksčiau, negu vėliau. Ir dėl
to ta pati rytą, kai buvo ištempti į gatves rau-
doni skarmalai ir su bolševikiška pompa norėjo
pavaizduoti "liaudies džiaugsmą dėl pačių demo-
kratiškiausiu rinkimų", padėkoti "išlaisvintojui
ir tėvui draugui Staliniui", lietuvių liaudis skau-
džiai patyrė, kad raudonieji teroristai jau susi-
gaudė pirmąsias savo aukas, ir kad, jei ne šian-
dien, tai rytoj, ateis eilė kitiemis.

Vadovaujančios inteligenčios masinės suėmimas,
jų butų ir turto užgrobiimas tuoju atidare akis
ir ty, kurie dar vylési, kad "gal būt kaip nors"
pavykta apsipristoti. Sunku buvo įsivaizduoti, kad
bolševikai tiesiog plėšikautų. O tas plėšikavimas
prasidėjo kartu su pirmasis suėmimais. Areštuo-
dami Žemės galvą, bolševikai visai ūsimai,
kokia ji buėtų, paliko tik po vieną kambarių ir
virtuve, o kitus kambarius su baldais ir visu tur-
tu užantspaudavo Slavino pardūpintu laku. Ta pa-
čia proga buvo išmestas į gatvę su mažais vaikais
ir ligoniškais ūsimais, kurių vyrų buvo pagė-
ti Vokietiją. Gatvėje jos atsidūrė plikos, be jo-
lio turto. Tas turtas buvo reikalingas plikiems
bolševikams, atvykusiems iš "turtinčiausios pa-
saulyje" komunistinės valstybės. Tieki užgrobtuo-
se areštuočių asmenų kambariuose, tiek į gatvę iš-
mestų emigrantų ūsimų butuose apsigydė bolše-
vikinės politinės policijos ir raudonosios armijos
vadovaujančių asmenys. Juo aukštėsniu laips-
niu buvo pareigūnas, juo gerasniu bute apsigyve-
no. Visi tuoje kambariuose ir butuose rasti bal-
dai ir daiktai buvo duoti raudoniesiems komisarams
laikvai naudotis.

Štis pirmieji bolševikų ūsaurumai ir plėšika-
vimi atidengė, bent iš dalies, tikruosius bolše-
vikų užsimojimus, kurie vėliau su kiekviena die-
na kilo aikštėn ir kėlė baisų nujaudimą. Ties
visais lietuviškais bolševikai išskleidė ūmeklą,
baissanė už pačią mirtį. Ir tai buvo dvigubai
šlykčiai dėl to, kad jie, naganais grasindami
ir areštus vykdant, reikalojo galvoti, knd ūsimas
vergavimas yra gražiausia, kilniusia laisvę.
Reikalavo dékoti už žudymą.

Šiu neaprašomu išgyvėnių akivaizdoje lietu-
vių gaivinosi vienintelės viltimi, kad didysis
Vakarų ūsimynas anksčiau ar vėliau nukirs Raudo-
nojo Slibino galvą. Laukdami šito išvadavimo,

lietuvių išgyveno tokius dienų, kurių viena savo amžių nepazirė ir apie kurias paliks išgyvėnimas savo vaikams, kad kartą kertos galėtų išsimontinti savo senolijų kenčias.

Krašte, kurime patirkintais daviniais, iki bolševiku įsibrovimo tebuvo vos 616 komunistų (žinių geutos iš lietuvių Saugumo Departamento), bolševikai, kaip patys pristatė, surado Lietuvos daug savo priešų.

Užsieniui, savo užguitome tautoms ir pagaliu pavergtiems lietuviams, jie norėjo akiplėškai parodyti, kad pirmiai lietuvių buvo "buržuazijos vergai", kad Lietuvos liaudis jau seniai troškusi to "didingo išsilaisvinimo", tos saulės, kuria galinti duoti tik Stalino konstitucija", bet tarpusavje bolševikai buvo priversti kalbėti apie "Lietuvos respublikos didelį užterštą antisovietiniu ir socialiniu svetimiu elementu".

Kaip galima bus matyti iš žemiau skelbiama dar vieno dokumento, patys bolševikai prisipažino, kad lietuvių tarpe nėra žmonių, kurie jiems priartę ir kurie būtu bent pakankiami "laisvoje socialistinėje valstybėje". Visus lietuvius jie laikė prieštaraviniu elementu ir, vykdymasi savo planu, buvo pasiryžę visus vienu ar kitu būdu išbraukti iš gyvybų tarpo ir lietuvius, kaip tautą, visai unaikinti.

Vadovaujančių asmenų sunaikinimo planas, kuris aukščiau yra duotas ištisai originaliam tekste, yra tik dalelė to baciojo užsimojimo, kuriuo visi lietuvių turėjo būti nuo pirmųjų dienų ėnipais apstatyti ir skylių sekamai. Tuos užsimojimus iš dalies papildo šiek tiek vėliau išleistas Lietuvos Tarybos Socialistinės Respublikos (taip bolševikai paskrikštijo Lietuvą) vienais reikalų liaudies komisaro Gusevičiaus įsakymas Nr.0054, kai bėga "epicapseleidimų antisovietinių ir socialistinių svetimų elementų ataskaitoje".

Tas įsakymas būdingas tuo, kad jis nurodė bolševikų užsimojimus išninkinti visus ligi vieno lietuvius ir nurodo būdus bei priesmės tam išninkinimui paruošti.

"Lietuvos archyvas", 1942 m., I tomas

LIETUVIŲ TAUTOS GENOCIDAS

Po 1940 metų birželio mėn. okupacijos (darbui atrodo juokinga, jog dar nesenai istorikai rintai polomizavo apie "revoliuciją" "Fabalyje potuoti" ir būtinyčių pridurduavo, kad jos ivyko taikiu būdu) praeidė fizinių ir dvasinių lietuvių teutos genocidas. Žodis "okupacija" vis dar tebebaiminė mūsų istorikus, tuo tarpu etai seniai teigia, jog "niekas dabar nesabejoja, kad mes esame administracijos socializmo eukos, kad gyvensme okupuotoje žemėje, kad nėra biloje žemėje demokratijos" (Rein Veidemanis "Rahverinde Teataje", Nr.11).

Dokumentas, kuris čia pateiktas, buvo išspausdintas "Lietuviškoje Enciklopedijoje" (t. XV, p. 368), kuri leidžiama JAV. Jų pasirases Valstybės Saugumo Departamentas Direktorius A. Sniečkus tuo metu, kai praeidė "demokratiški rinkimai" ("Asmenys, kurie nebalsuoja (...) yra liaudies priešai. Tokiems asmenims nėra vietas darbo Lietuvoje" ("Vilniaus Balsas", 1940.VII.9) į Lietuvos Liaudies Seimą.

Skaikant "Priešvalstybinių partijų: tautininkų, voldomerininkų, liudininkų, krikščionų-demokratų, žurnalietuvų, trockistų, socialdemokratų, eserų, Šaulių ir kt. vadovaujančio sastoto likvidacijos (!!!) paruošiančių darbų ir operatyvinės likvidacijos planą", kiek kitaip galime pažvelgti į "demokratiško ir gero" sekretorius A. Sniečkaus, kurio "Sventą pavalkslą" ideologizuota spauda, kurė keliais dešimtis metų, veikla.

Si planas papildo profesorės V. Kačauskiens paskelbtas dokumentas ("Tiesa" 1989.I.8), kur LKP(b) OK I sekretorius A. Sniečkus 1941.IX.7 yra informuoja apie Keuno Kalėjimo kalinių sunaikinimo butinybę.

"Likvidacijos... planas", 1940 m. vasara apėmės dar palyginti nedidelę lietuvių dalį (tautos politinių elitų) buvo kruviningo 1941 birželio preliudijs. Saugumo organų darbuotojai ir LKP(b) I sekretorius A. Sniečkaus vaidmuo masinės deportacijos dar turėtų būti patikslintas nuodugniau patyrinėjus.

V. VAREIKIS

MANO SŪNUS IŠSIGIMÉLIS

Taip savo sūnų motina pavadino Antaną SNIĘCKIJU.

SNIĘCKIUVIENĖ-STANKŪNAITĖ Marija (1863 Laukaimio k., Kybartų vls., Vilkaviškio aps. - 1948 I 27 Harnu a./M., Vokietijoje) ūkininkė, Marijampolės apygardos teismo pirm. Juozas Stankūnas (Nr.) sesuc, ištekėjusi už Juozo Snięckaus (m. 1914), ūkininko, gyveno Pustelninkų k., Bobilių vls., ūkininko, o vėliau perėmė į to pat vls. Bobilių k., kur pirko 80 ha akis. Jos vyras apie 30 m. buvo valstiečius viršaitis. Juodų užeguino 7 vaikus, tarp jų jauniausią sūnumą, tėvų norėtų išleisti į kunitus - Antaną, lietuvių komunistų partijos pirmajį sekretorių (fr. Snięckus, Antanas). Sovietams 1940 okupavus Lietuvą ir suņiui Antanui tapus akliu jų įrankiu, 8. lankėsi pas jį, bandė atkalbėti nuo tautos išdavimo darbų, bet nepasisekus visiškai juo musivylė ir II pas. karo metu, bolševikams vėl besiveriant į Lietuvą, 1944.VIII.2. pasitraukė į Vokietiją. Taip padarė ir jos du sūnūs ir trys duktorys. (iš šių pati jauniausioji vėliau R. Vokietijoje buvo užklupta sovietų kariuomenės ir grįžo Lietuvon; vienas sūnų buvo jau anksčiau miręs). Nuo bolševikų okupacijos pasitraukė ir beveik visi gyvieji, iš artimiausieji giminės su žemomis. Sesers Agotos sūnus Pranas Dailidė, ūkininkas, pirmame bolševikmetje išvežtas nuo Žemaičių į Sibirą, ten ir mirė; brolio Jonu Stankūno sūnus Antanas, ekonomas, taip pat išvežtas į Sibirą. 1947 Antanas Snięckus prisiminė turėjus motiną ir per pašuntinius bandos pribulbinti, kad grižtų. Bet se nutė motina pareiškė negrižianti tėvynėn, kol tėvai turės išvadė toks išsigimėlis. S. yra būdinga lietuvių tremtinė-pabėgėlė, motina, pasitraukusi iš savo gimtojo krašto ne tik bėgdama nuo okupacijos, bet ir nuo okupantų aklo vyriausiojo įrankio, tikrojo savo sūnaus Antano.

Lietuvių enciklopedija. Boston, 1953-1969.

TĒVU TIESA

Brangiausia, ką žmogus turi - Tėvynė ir Motina. Šie, 1989 m., Lietuvoje paskelbti blaivybės metais. Šis metais - po tiek daug dešimtų ir persėkiojimų metai - mes pirmą kartą atšventant savo Tautos Nepriklausomybės prisiminimo šventę. Kodėl sakau - prisiminimo? Todėl, kad daug gerų dalykų šiaisiai loikais galime - tai prisiminanti. O kuo brangus mums prisiminimai? Tuo, kad dar karta pergyvename tai, ką buvę. Mano Mama, kurios siškus suvalkietiškas protas lėsi laikę iki šių dienų, mums, vaikoms, dažnai primës savo veikystės tiesas. Senelis turėjo didelę Žemaičių 16-ke vaikų, visi daug dirbdavę. Iki savo vestuvės dienos, t.y. 1938 metų, mano Mama kaime nebuvu mačiusi girtę žmogaus. Žodis "vagis", "girtučkis", "melagis" būdavo balsiusiųse prakeikos. O darbar! Vėl noriu prisiminant Memos žodžius. Ji mums ir dabar pasakoja, kad Dievas , norėdamas nu bausti žmogų, iš 7-ių didžiųjų nuodėmių, liepsas pasirinkti vieną. Ir žmogus pasirinkęs girtuko lytystę. Nustobės Dievas : kodėl gi - ūia? Telgi, sako žmogus, kai es busi išgères, galésiu padaryti visas likusias nuodėmės...

Kalbėti agituoti mus mokė visi ir visada, o tiesa liko viena - tik bleivi tauta galiai išlikti! Padékimė vieni kitiem susilaikyti, ištverti, išgyventi - nors tas likusias gavėnių dienų būtų alkoholio. Padėkimė, nors iš pradžių bus ir sunku. Sakome, kad pripratimas blogiai už prigimtā. Jdsu ainišiai (protéviai) nasisvaigino alkoholiu, pamėginkime iš - mes. To reikalauja mūsų vaikų, mūsų anukų ateitis!

Danguolė AUSTINSKIENĖ

KANČIA UŽ MEILE, TÉVYNEI

Tai buvo 1941-ųjų metų birželis. Pašokau iš miego kažkokio triukšmo pažadinta ir matau: kambaryste -3 nepažistamą vyrą.

Persigandau.

- Keltis! Kieno vaikai?

- Mano...

- Renkite! Visi važiuosime.

Kur? Kaip? Kodėl? Niekas neaiškinė. Iš išgąsto drebėjo rankos, kojos. Maldavac leisti pažadinti mama, miegojusią menzardoje. Fredžioj griežtai atsisakė, vėliau sutiko.

Atėjusi mama surišo mums į nedidelį ryšulėlį viena kitą raba, idėjo antklodę (leido pasiūti tik 50 kg.)

Nugabeno į Jonavos geležinkelio stotį. Joje maišėsi daugybė kariškių ir civilių žmonių. Sugrūdo mus į gyvuliam vežti ešeloną wagoną.

Neturėjome valgyti. Isidėtus keliis suzuštinius atidėvius duktai ir sunui. Leimė, kad ešelonas stovėjo stoty 3 peras, kol buvo kimste prikimstas žmonės. Atbėgo mama ir, pamaciusi sisubingą vaizdą, apalpo perone. Sekančią dieną ji atneše maistą, dar šiek tiek rabių ir žmonių padovanotą pinigų.

Tikriusisi ji nebūtu padavus mums šiuo daiktui, bet wagono palydovas atkreipdėmesi į ant jos rankos esantį gražų laikrodžių. Tai buvo pirzasis daiktėlis, padėjęs kančių kely.

O wagonuose - verksamės, simbos, klasikos klausienčios žmonių sky. Žmonės išairiai tautybiku. Daugieji lietuvių, bet yra ir rusų, ir žydų.

Pradėjo kvieсти iš wagono vyrus. Liko jų tik du.

Prasidėjo kelias į nežinią. Sustodavo traukinys dažniausiai nekti. Kartą sustojome greta kito tokios pat paskirties ešelono, iš kurio girdėjosi vyrų šauksmai: "Moterys, mes alkani! Moterys, prašykite, kad duotų mums valstyti...".

Gelbėkite mums..."

Deja, buvom bejėgės jiems padėti.

O šią kildi draskanti prasymai dar ir dabar kartais girdžiu...

Kuo toliss, tuo smarkiau riedėjo traukinys, tik retkarčiais sustodamas, pravažiavus stotelę. Lėkviessiavo žmogų iš wagono, pripildavo kibirkščio karštą vandenį į visa "malonę". Tik keletą kartų per vieną kelionę davė kažkokios buzos. Ir šian dien negaliu suprasti, kodėl prie mūsų susitūsio ešelono atbėgdavo vietinių gyventojai, prašydami duonos. Baisu žmogui ne padati, deja, mūsų wagonu jos jau nickas neturėjo.

Vieną dieną wagonu buvęs žydų tautybei žmogus gavo iš geležinkeliečio laikraštį.

- Karas! - perskaite garsiai jis.

Gimė viltis! Gal tokiu metu vyriausybė parodys mums galeistinumo - juk ne vienas tremiamasis nieko nebuvu užpuolęs, nufudęs, pavogas. Tiksėjome: atsidarys wagonu durys - ir mes laisvi. Atrodė, kad daug svarbiausių reikalų atsirado, negu moterų ir vaikų betikslis veičiøjimas. Neususigaudėme neuprantauso vyriausybės planuose.

Nepajutau, kaip prisiglaudžiau prie savęs veikus ir uždainayau: "Leiskit į Tévyne..." Pritarė visi. Siandien man regis, kad dainavo žmonių širdys, kiekvienas jų kraują lašas ir kad jokiame koncerte nickas ir niekas taip ilgesingai, graudžiai nepadeinuos.

Deja, viltys neišsipildė. Traukiniai dar greitai riedėjo. Atsirado pirmosios vargo draugės - utėlės. Greit jos karaliavo...

Netoli Bijsko buvo krata. Kas tie kratėjai, ko ieško - niekas nepaiškino. Atėmė vaisius, bintus.

Pagaliau išlaipino. Ir vėl krata... Šikart paėmė fotosparatus, dviračius ir dar kai ką, kas patraukė kratėjų dėmesį. Iš manęs bieko ne paglemžė, nes dėl nesusigaudymo situacijoje beveik nisko nebuvau pasižemus.

Stovim visi lauke ir dairomės. Greit prasidėjo "vergų" skirstymas. Vienus vežė vežimais, kitus sunkvežimiais.

Patekau į sunkvežimį, bandžiusi važiuoti į kalnus. Bet technika sušlubavo - riedėjome atgal. Išlaipino visus, ir paskui sunkvežimį per baisiausią klampynę kiutilo vos bepaseinancią "nusikaltelį" - veikų ir poterų bėrys.

Kalnuose rūkas. Salta. Rubai persiunkė drėgmę - pasidarė šlapia.

Paveikariaiški priėjome kažkokią apliastą cerkvę. Sugrūdo visus į Jos kiemą. Žmonės éjo prie mūsų ir klausinėjosi: "Gal jūs tie banditei, kurie sovietų valdžia norėjo nuversiti? Gal jūs badaujantys iš Pabaltijo? O gal prostitutės?"

Isižeisti buvo beprasmis. Žiūrėjom į apkvalintos galvosenos žmones ir lingsvom galvom. Kelionė tėsesi vėl visą dieną. Dabar naktynės vieta - mokyklos kiemas. Begalinė tamša. Nepažistami žmonės pradėjo maišytis terp mūsų, kratė rūsilius, rinkosi, kas patiko, sau ir dainavo pragerėtis balsais. Buvo bežadžiai-džiaugėmės, kad dar nepjauna.

Ir dar viena naktis lauke, ir dar viena dieňa dumblinės neišbrendamais keliais. Pagaliau apgyvendino Solonėčenskij rajono tarybinės ukijos.

Pirmasis būtas - kiaurastogis, mažyčiai neistiklinta langelių tvartas. Viena tremtinė turėjo puoda. Jame šildė vandenį ir gérém. O vaikai, išskabinę man į rankas, išmeigę aklytės, vis preše: "Mamytė, duok nors ko, nors mažytė trupinėlių pavalgyti..." Raminau, gudžiau, žadėjau, o širdis, atrodė, pliš matant alkanus vaikus. Baisu motinai, kai neturi net duonos riekelės vaikui.

Susiradom parductuvę. Ji tuštitelė, tik keli buteliukai odaekolono.

Ką daryti? Įjome pas vietinius žmones, prashydami pagalbos. Pinigu jie neémė - už juos pirkti nieko nebuvó. Vilkomės paskutinį raba už kibiruką bulvių. Mustebino tuo žmonių apsirengimass: tokos vorganas, neaiškus, tokas sutrintas. Lietuvėje elgetos geriai buvo apsirengė.

Tučtuoju išvarė dirbtį. Reikėjo raveti usnis iš javų. Usnių daugybė, o varpy - viena kita. Rankos ir kojos pasruvo krauju. Vėliau davé nematytius trumpus dalgius, jais ir kapojome piktžoles...

Man, kaip dirbancių ir turinčių du vaikus, paskyrė dienai 400 gramų duonos. Tai buvo mažas, pajuodes, susmegeas gabales kažkokio minkštimo, nes vadinauji "duona" padaryta iš kukurūzų koto, avilių ir dar kažko.

Būdavo dienų, kad ir šio gabalėlio negaudome keliąs savaitės.

Keletą kartų atvežė avilinių miltų. Tai būdavo Sventė! Šimaišcas su vandeniu miltus, išgrabinė didumą ošakų (réčio ton niekas neturėjo), paskildome ir srebiamė buizelę pasigardžiuodami.

Tomis aškininkas net laiminti pasijusdavome! Kiek nedaug reikia bedaujančiam!

Atėjo Šalčinių. Tremtinys gydytojas Wolfciučius man patarė prašyti vietinės valdžios, kad iškelty į Peščianką, nes, jo nuozone, tokimis slygomi mis nei aš, nei mano vaikai pavasarį nesulauksią.

Pagaliau išleido. Išvykome. O kur gyventi? Peščiankoj? Maldavim, aštarų kelius praéjus, priéme, glaudė sentikai - jie trupati skyresi nuo kitų žmonių, bejausmių, absolūčiai vienas kitam abejingy, atrodo, visiškai nesugebantį mąstyti. Dažnai aš ir dabar pagalvoju, kas tuos žmones tokiai nužmogino. Ar jie pasikeitė ten, tolimesnėje Altajuje? Ar tokis ir gime?

Dirbtį teko kalnuose apsimuturisvus kelių ir rankas skarmaleis (iš Lietuvos išvykome vasariniais rūbais), kabinomės į kalnus-kirtom medžius. Paskui užrišdavose už rasto golo virvęs ir traukdavose iki kirtevictės.

Ašerų nebuvó. Sibiro speigai jas paverčė netirpštencias ledelis. Tik brangiosios Tévynės ilgesio niekas negalėjo išrauti. Kuo buvo sunkiau, tuo meilė gimbajam kraštui dijėjo.

Tarp slinko dienos. Darbas sunkus, o valgytai - kertais nieko neturėjom, kertais buvo viena bulvė. Vieniniai gyventojai parodė valgomas žoles(jie dažnai jomis sotindavosi), tai ir mes rinkom jas, virėm ir valgome.

Poilsio dienų nebuvo. Vakarais bėgdavau į pirtį utelių spraginti. Visų namai pilni blaskių, tarskonų. Parasitai siurbė kraują, nelaidsami užmigti. Sukandžioti, kruvinai nusidraskę, nuolat kasydamišiesi, slankiojo pusplikiui vaikai, panašūs į mažus seneliukus.

Presidėjo baidas vidurieivimai. Žmonės mirė. Leido juos prie kalno, jokio kapo ženklėlio per metus nelikdavo. Vasara ten ganėsi karvės. Vietinės tokia madė buvo išvedė, ir tremtiniamas pakieisti šio "kultūringo" papročio nepavyko.

Aplankė dar viena neganda - émë siausti dėnėtoji šiltinė. Susirgau aš, po to sūnus. Felčeris pas tremtinius néjo: jis žinojo, kad mes atvežti mirticės.

Man regėjosi, kad aš mirsiu. Sūnus, jau ugtelejė berniukas, pasipräke vietinių gyventojų pakinkytą karvę, pažadėjės iš jų atidirbtį vasara. Išvežė mane į ligoninę.

Greit ir sergentas sūnus atkeliac pas mane. Ten mus gelbėjo jautrią širdį turinti gydytoja, kalbėjusi rusiškai.

Vieną dieną ligoninės med. sesuo man paaiškino, kad gydytojas tévi kažkada buvę tokie patys "nusikaltelėliai" valdžiai kaip ir mes, lietuvių, kad jis užaugusi vaikų nasmuoje. Nežinau jos pavardęs, nežinau, kur žiandien jis, bet su didžiausia pagarba prisimenu šią taurią moterį, šventą vykdžiusią mediko pareiga.

Apsveikus grižau. Supratau, kad dar diena, kai - ir teks mirti iš bado. Per tris dienas pėsčiai nuėjau į Bijską ir pardavau savo brangiausią daiktą - vedybinį žiedą. Nusipirkau bulvių. Geila, kad taip trumpam jū užteko.

O laikas bėgo. Žmonės suseno, sutino, jų veidai apaugo gyvaplaukiai. Nusprendžiau gelbėti vaikus. Issiundžiu juos elgetauti į Solonovką (ten buvo 7 kolokiasi). Aš pasirinkau bado mirti. Viena vietinė, sužinojusi, kad aš turiu atsivežtą iš Lietuvos gražią sage, atnešé man raugeintų putino uogą. Išvyko mainsi, labai nelygus, bet...

Atejo ir kita vietinė gyventoja. Atnešé 1 kiaušinį ir butelių pieno. Šitai jau neturėjau kai duoti. Paliepusi viską suvalgyti, taro:

"Tu numerisi, jei pasiliksi čia... Einam į Solonovką".

Motinos meilė, noras dar kartą pamatyti savo vaikus suteikė jégą: aš pakliau iš savo guolio ir išėjau su pakvietusija. Neilgai myné mano kojos: ji eina, o aš réplioju, šliaužiu, maldauju, kad manęs nepaliktu, - aplink vien miškai... Jokio žmogaus...

Leisgyvę pasiekiau tikslą. Ėjau per trobas klausinédama, ar kas nematé dviejų vaikų. Pagaliau redau savuosius, išskurusius kažkieno žemėje. Sūnus krepé iš sužalusiu bulvių lepiška.

Pamačius savuosius, o širdis akmeniu pavirto - viskas émë siūbuoti, suktis...

Vaikai papasakojo, kad tik po paros atmerkti skis. Girdė jie mane šiltu vandeniu, paskaudę pegalvę atsivežtą iš Lietuvos, išmainėmė į kibirelių miltų iš sudžiovintų bulvių. Jie laikomi skanėstu.

Presidėjo mano paieškos. Rajono valdžia isskė grižti ten, iš kur stéjau. Labai nuoširdžiai, tikrai taip galvodama, pasakiau:

"Aš greit mirsiu. Nurasy iš sąrašų, ir tiek..."

Kažkokis viršininkas patikslino, kiek numatau dar tempti. Man atsakius, kad tik porą savaičių, nurimo ir patenkintas liepė listi į žemėn, o ne gasdinti žmones (Lietuvoje apie mano išvaizdą žmonės kitais skydavo).

Stai kaip išgražino mane "geras gyvenimas".

Parėjau į žemėn. Ten tik krosnis, su iškištutu į lauką keminiuk ir guoliui karklų, bulvių ir virkščių pakratė. Na, dar ir žiurkės. Žiuri jos tiesiai į skis ir leukai - matyt užuodžia ar jaučia, kad greit turės puota...

Leime, sūnus atsivedė iš kažkur niekieno šuni. Tas greit išpjové musų "drauges".

Pavasari, prasidėjus polaidžiui, žemėn émė grioti. Pasidėjom žabų ir atsigulė laukai. Užsipliodavom visi trys viena antklode. Rytais pubudavome apšarmoję.

Vaikai presidėjo kosėti. Nesuprantu ir dabar, kaip ta mirtis taip ilgi delsé... Nemirštam, ir gens.

Vieną ryta nusprendėm eiti pas žmones ir prestyti, kad kur nors prigliaustu. Saltau, abejinai buvom sutiki... Kaip ten bebutų, juk mes, jų skimis, - liaudies priešai. Tiki viena jie ži-

nojo ir nuolat stebédamiesi kartojo, kad lietuvių nevagia... Gal dėl to vienos metris, turinti du mažus vaikus (vyras buvo kariuomenėje), suktiko pažinti mano dukrą tavo mažųjų priežiūrai. Aš skirtis su dukra nesutikau, tai priėmė visus tris.

Vietinės gyventojai dirbo kolokyje, o aš, kaip svansu nurešyta iš gyvųjų sąrašų, eidavau dirbtinių sklypelių. Už tai kaip nors valgomos duodavo, o kartais net ir sužalusią bulvę rasdavau.

Ir vis dėlto mano jėgos sekė... Presidėjo baidas galvos skausmas, tino veidas. Solonovkoj lietuvių, be mūsų, daugiaus nebuvo, gyveno tik kelias Pavolgio vokiečiai.

Rajone sužinojo, kad aš dar nenumiriu, o šméklinėjų su vaikais. Iškvietė į rajono vidaus reikalų skyrių pas inspektoriją. Keikė, grasinė, kad išveš ten, iš kur nebegrižtama. "Darykit, ka norit, mums vis tiek..." - atsakiau. Iš tikrujų, mums, bedaujantiems vergams, viskas buvo vis tiek.

Pasibaigę karas...! Vietinės gyventojai šoko, dainavo, darė kažkokį alų ir "braskę" gerė. Velgiui jie labai neišrankos ir noreiklės buvo: vaikai pagindas - gérmas. Be to, kiek man teko matyti, jie ir pagaminti nieko nemokėjo. Aš išzokiau juos bulvinius blynus ir bulvių plokštanių kepti, dar ši tą... Kita vertus, ir neturėjo iš ko daryti.

Išgirdome, kad lenkams leis grižti į Tévynę. O mums? Neįgi mes prastesni už lenkus? Negi mūsų Tévynė - Sibiras? Vežė našlaicius. Išsiunciui su jais ir savaijį sūnų, tvirtai tikėdama, kad jis vis tiek arčiau Lietuvos busių. O paskui gal kaip nors...

Dukros nesiryžau leisti - ji svyravo iš bado kaip nendrelė.

Véliu pasiškėjo, kad tu našlaicių buvo tokia daugybė, jog Vaikų namai nepajégė jūs sutalpinti. Turinčius bet kokius gimines pasauglius leido vykti pas juos. Taip sūnus ir nuvažiavo į Lietuvą pas močiutę. Koks džiaugsmas ir močiutei, ir jam, ir man sg dukras.

Ziebosi mažytė vilties kibirkštėlė.

Pajutome visi begalinį Tévynės ilgesį. Eitum, rodos, pésčias tą ilga, tolima kelias, kad tik prisiglaustum prie Lietuvos žemės.

Susiseikiu su Lietuvos gyvenančia seserimi, kuri atsiunti man šiek tiek pinigų. Draugės buvo lengiau: jomis rūpinosi daug siminių, pasilikusių Lietuvoj.

Vieną dieną susitarém visos trys draugės lietuviés bégsti. Pakeliviniu sunkvežimiui pavyko atžiuti iki Bijsko.

Viena mūsiškių bendrakeleivių, gavusių iš Lietuvos siuntinius, nusivedė mus į turgy. Reikėjo ką nors parducti, kad turėtume bilietus pinigų. Atsitiktinsiu mus, kalbenčiai lietuviškai, užkelbino lietuvis. Kokia laimė! Jis, pasirodo, taip pat tremtinys, žinęs, kaip gauti bilietus. Sutiktasis nuvedė mus pas vietas gyventojus, kurie sutiko pagelbēti, žinoma, už tam tikrą atlygi. Taip kelias dieną, bijodamos kiekvieną žmogaus, benamés klojotom po Bijską. Sutartu laiku nepažistomas vietas gyventojas nežymiai mums padavé bilietus ir įsaké vienai kitos nepažinti, jokių ryšulių neturėti, lietuviškai nekalbēti. Pats polydėjo traukiniu įki Novosibirsko. Biljetai visų atskirose kupė antrame aukštė. Vagonas balsišas veidais kažkokie vyrų keikliai, geriai. Jokio apšvietimo vakarais. Klykis žmonės, netekė savo daiktų. O mes nejudam iš vietų: nei valgome, nei geriamo, nei kur nors einaime. Tylime kaip žemė. Daug ką padaro baimės jausmas.

Novosibirsko išlipome. Lydėjusysis mus nuvedé į nuošalią vietelę perone ir griežtais isskė niekur nenuveit. Drebam, kad jis nedingytų su pinigais, atiduotais visių kelionėi.

Išlaukém apie 7 valandas. Prieš pat ateinant taifukiniui pasirodė mūsų geradaris ir nuvedé prie kito žmogaus. Sis nežymiai padavé bilietus.

Dunda traukinys link Maskvos. Nevalgiusios, tik gurkštėlimė vandens iš butelių, kurios įsilėjome Novosibirsko, bet kažkokios stiprybės pilnos, mes važiuojame į Tévynę.

Maskvoj, reikia bilietus kompastiruoti, stoty žmonių daugybė. Eilės prie kėsos milžiniškos. Pilna uniformuotų... Leimė, kad tarybiniai žmonės paperkami. Salės tvarkytojai likiše 25 rublius, kad išstatytų į eilę arčiou. Pavyko! Važiuojame link Lietuvos, atskirai sėdėdamos, ir tylime kaip nebylės.

Vilnius! Išlipome tarsi nesavomis kojomis - po tiek metų Lietuvos žemėj. Ašaros plaua veidus, juos slėpiame akaromis, bandome šypsoti, prabili jau nesugebame.

Stoty mūsy bendražygė Slabšienė nupirko mums po kepalėli duonos. Žaibū prarijome - krentyti neteko.

Sąjiga balsus triukėmas! Geležinkelio milicija sužadė pasugli - lietuvių bėglį. Pažino iš sibirio kiškio kailinės kepurės. Jo motina žmonė nelaimė neapleido: vargšelė pati raudondama prisistatė milicijai.

Kaune išsiškirstėme. Aš su dukra nuvykau pas savo sezri. Slabšienė taip pat pas savo serži. Neganda ištikiai Torutienę: Kapsuko vidas reikali skyriaus darbuotojai apgavo grižusios tevą, prisistatė geradaris ir pažeidė duoti dukrai darbą. Tevas pats atvežė juos į Kauną, pas žmones, kurie ją buvo priglaudę. Tarutienė tevo akysė buvo sciama ir labai greitai ištremta atgal į Sibirą.

O koks iubėtas ir erškėčiuotas kelias laukė Lietuvą. Mes pabégalių - nusikaltėliši, neturi dokumentų.

Aš atsakinga už savo ir vaikų gyvenimą. Kur prisiglausti, ką valgyti, kuo apsirengti?

Mano organizmas nualintas. Išvaidza kažkokio puslapiogio. Vaikai skurdenos, Visi panašūs į pamėkles žvereliams baidyti. Žmonės priimti bijo. Jei ras mus, jų nepaglostys. Rizikuojā gailėdamiesi, palaiko truputi... Ir vėl dairytis vienos...

Kartą mane, pas vienus žmones Kaune buančią, sugavo milicijos. Liepė skubliai dingti iš miesto... Ne tokie blogi milicininkai pasitaikė, bet bėda jems nerickalinga.

Kur dabar eiti? Skandintis, kertis, grįžti atgalais į trečias vėtą. Ne, verdiu mirti čia...

Pirzoji mirtė mano brangioji dukrelė Danutė, nuėjusi nepakeliamą kančių kelią /1941-1947m. trečias. Jos organizmas po "kurortų" nusilpė. Lietuvą taip pat lydėjo benamės deliai. Kartą bevažiuojasičių sunkvežimio kėbule sulijo, jį peršalo, susirgo meningitu ir... taip atsisveikino su gyvenimu, jokio džiaugsmo nemėciusi. Laimei, dukra jau buvo gavusi pasą, taigi turėjo teisę būti kapinėse palaidota.

Atsigrindo ženčiu, kurie nupirko kulkų kersią, pasiūvo balta, mėlynomis gelytėmis suknėlė, apėvė kojinėmis. Neįspaviu vargšelės net mirusios kulklias batellais - jų naturėjau už ką nupirkti. Pakiestas nepažistamas Kunigas vicką suprato: atliko apigas, skirtas mirusiajai, labai jauniai, nuožirdžiai.

Atsigulė varguolė amžinai poilsiu Lietuvos žemelajoje. Taip man po žmones besibastant, mirė visų tarybinį žmonių "mokytojas, tévelis ir geradėjas" Stalinas...

Atvyku į Kauną, nuėjau į vidas reikalių skyrių, pasiekiau visų tiesių apie save. Persikraiپ iš pykščio viršininko vaidas ir émė jis gražinti, jog mane ištremia. Aš pasakiau: "Prasau malonės - susūdykite mane". - "Gilia metalo tokiem parazitass" - susinervinės atkirto. Liepė vėl atesti. Ejau ir éjau, o ko, kam, kodėl - ir standien neuprantu.

Paklausinėdavo apie banditus, kurių nickad Lietuvos nebuvau sutikus, ir vėl ižvaro apréke, apkelik, padužę kumščiu į stalą.

Pagaliau vieną dieną pasakė, kad aš atgyvensiu jau pusę amžiaus, nesant tokių bėsisių pavaojingų nusikaltėlių, kuris reikėtu susūdyti, todėl duosių pasą ir stebesių mano elgesį.

O ką daryti toliau? Nei buto, nei darbo. Mano vidas Stasys Tomkevičius, dirbęs Lietuvos vidas reikalių skyriuje, buvo sužistas 1940-aisiais. Ne kartą ir ne vieną man pasiskoko, kad jo jau nėra gyvybė tarpe. Niekas jo nebuvavo matys, jokių žinių naturėjau.

Sutikau seną pažiastaną, tapusį našliu. Vargu, drupėsių slėgiama, ištrekėjau. Taip išigijau sau kulką pastogę puosrysye. Deja, mano antrasis vidas, kulkas, numžirdus žmogus, gretit mirtę.

1979 metais mire ir menasias sinus Algimantas.. Alkis dienos, naitinėsis medžio žievėmis, supuvuodis bulvių lupanomis, žolėmis, dažna naktynė luoko arba žeminėje sužadė ir jo sveikata. Stovėjau prie karsto savo žmonaus, stovėjau aš, motina, laidojanti paskutinių valkų, bieko žviesius gražaus nesėdusi, tiek daug iškentėjusi ir taip mylėjusi Lietuvą, savo artimuosis, tiek daug tyrumo ir gurumo turėjusi kūrybą. Likimas jam pažovanjo giztojoje žemėje kapo kauburėlių vieta. Ir tai jis, valko tremtinio, laimė...

O laikas nesustabdoma bėgo. Viena diena kažkas pasibeldė į mano kambario duris. Jėjo nepažintas žmogus. Metai ir kandis buvo pakėitusi veido bruozus. Kai ištarė: "Angele," - susiibavo man žemė po kojomis... Tai buvo mano vaikų tévas, pirmasis vydas Stasys Tomkevičius. Jis po daugelio metų, praleistų kalėjimuose, tremtyje atvyko į Lietują. Iš ten atvažiavo į Lietuvą pas savo giminės. Jis davė mano adresą, ir mūdu susitikome.

- Vargšai valkai... Kodėl ne mūdu, o jis mirė... Ka blogo jie gyvenime padarė?... - dejaume, o skausmas buvo toks gilus, beribis, jog žodžiaisiai nepasakysis.

Jis tuojuo pat turėjo išvažiuoti (terminuotai buvo išleistas). Atsisveikinome susitarę greti- muisi susitiki: vyras tikėjo gausią leidimą grįžti į Tévynę. O aš galvojau, nors kapas mūsų seima sungsuns.

Presidėjo ilgesio, vilties ir laukimo dienos. Ir štai laiškas. Nepažistama lietuvių Anclė Bobrikiene, gyvenanti Sibire, parašė, kad mano vyres Tomkevičius Stasys mirė 1982m. balandžio 30 d., Jenisiejės krašte, Abalakovo kaime. Jis, mano vyres gimęs 1889 metais, subtrės savanorius Sieluviuose kovas už Lietuvos nepriklausomybę, buvęs gussars, per kovas su lenkais parodęs nepaprastą drąsa ir sumanumą, atlikęs su savo protinguoju žirgu eilę žygių, apdovanotas medaliais. Vyties kryžiaus kavalierius, išsiši lietuvių ašaromis ir kančiomis prisiotinusioje Sibiro žemėje.

Paskutinė vilties žvaskė užpusta...

Likimas mane paliko turbūt todėl, kad papaskodis bent mažutę daleitytę lietuvių nueito pre-gariško kelic.

O dabar gyvenu viena lyg pušelė palankėje. Nusilažiuojau koja per klubo sanari. Ji nesugijo- likiu invalidė - vos vos paeinu; pasiremdama remtais. Čiaunų 50,-rub. pensijos, kurią paskirs-tai vaistams, naistui, butui. Pagloboja mane kartais jautrių širdį turintys žmonės. Manau...

Mano vienintelis noras, kad Tévynė "nusimectų rūbą soną, kurį užvilko svetim..."

Vienintelis linkėjimas mano krauso broliams lietuviams: būkite tvirti, protangi, dori. Žinokite: Tévynę žmogus turi tik vieną!

Anglė PADLEŠAITYTĖ-

TOMKEVIČIENĖ-ORNAUSKIENĖ

KRUVINAS RUGPJŪCIO RYTAS

KALINYS Nr. 1 F 528

1945 metais buvau areštotas ir nuteistas pagal 58 la straipsnį dešimčiasi metų. Patekau į Komi ASRR, kalėjau Ižmcs, Uchtos lageriuose. Gal už tai, kad aš, skirtingai negu tévas ir brolis, nepasireišiau po teismo nuosprendžiu. 1949 metais patekau į Vorkutas ypatingo režimo lageri, angl Šečta Nr. 29.

Cia pajutom tikrą kalėjimo skoni - padarė karta, suplėše nuotraukas, durys būdavo rakinamos, ant langų - grotos. Metų pradžioje klausdavo, kam rašys laiškus ir kas tau rašys. Per metus buvo galima paražyti ir gauti tik po du laiškus. Bet rečias kuris gaudavo, jis mūsų nepasiekdavo. Šiuntiniam aprabojimų nebuvo, bet daugelis naturėjo likusių Lietuveto artimyjų, kurie juos siūsdavo. Vadiniameji "kataržanai" turėjo numerius ant kepurės, nugeros ir kairės kelnų klešnės. Mes, "Strogorežimnyje" (Zika), nešiojome raidę "R" ir numerius ant kairės rankovės ir kairės kelnų klešnės. Mano numeris - puikiai prisimenu - buvo 1F 528.

Lagerje buvo 41 tautybės žmonių - viso apie 4000. Is jų - apie 1500 ukrainiečių, 600 lietuvių, 200 vokiečių, latvių, estų, kaukaziščių ir kitų. Su mumis kartu kalėjo generolas Kitvitenko, Maskvos karso mokyklos rektorius, nuteistas 1937 m. pagal 58 straipsnį.

Nors sąlygos buvo labai sunkios, bet viena buvo gerai - čia kalėjo tik politiniai kalinių, nebuvo kriminalinių, nebuvo vagystinių, maštynių.

PASIJUTOM ŽMONIEMIS

Po Stalino mirties įgavom naujų vilčių. Pasikeitė lagerio sargyba. Ankstių mūs saugodavo ypatių dalinių su mėlynais antpečiais, o nuo šiolbūtinos tarnybos kareivinių su raudonais antpečiais.

1953 metų liepos mėnesį kalinių tarp savęs pradėjo šnekėti, kad kiti lagerių streikuoja. Apie liepos 20 pasklido gandas, kad jau streikuoja ir

kitos Vorkutos žachtos. Kai liepos 25 dieną kalinis išvarė į lauką vakariniam patikrinimui, visi buvo susitarę neiti į barakus ir neleisti jų užrakinti.

Lokūnas kapitonas Guja ir kiti, kuriuos jautė organizuojant streiką, jau buvo uždaryti izoliatoriuje. Kalinai pareikalavo juos paleisti, sargybiniai neprieštaraudami išleido. Tuoj į zoną atskubėjo režimo viršininkas, keturi ligaliotinai, legerio viršininkas. Jie pradėjo ikelbinti laikytis tvarkos. Tada prieš juos atsistojo kokių 30 metų lenkas studentas ir pasakė:

- Aš busi viršininko pavaduotojas.
Legerio valdžios atstovai išišeidė:

- Jei mes nereikalingi, galim išeit.
- Tuo tarpu nereikalingi, -atsakė Bucevas.

Kita dieną Vinogradovas paskyrė komendantus ir perspejė režimo viršininką:

- Be mano leidimo vieni į zoną neikit, nes mes už savo žmones neatstakom.

Trečią ar ketvirtą streiko dieną režimo viršininkas savaveliškai išėjo į zoną ir atėjo į trečią baršką. Kalinai, padarė krata, rado pas jį pistoletą. Spejo, kad jis norėjo nušutti Bucevą. Keturi vyrai palydėjo režimo viršininką įkurti vartų, atidavę pistoletą ir paleido.

Nuo tos dienos, kai stojo vidaus viršininkai, niekas į darbą néjo. Legerio valdžia paliko karentino davini.

Streikui vadovavo visų tautybių kariņinkai. Lietuvius atstovavo Lietuvos russas Alfonsas Kazanas. Jie niekan nesiskelbė, sedėjo raudonajame kempelyje, surešė kalinių reikalevius. Buvo reikalaujama - peržiđrėti bylas, paleisti invalidus, pagerinti maistą, leisti susirašinėjimą, pakeisti leisvesčių režimą.

Streikas tęsėsi nuo liepos 26 iki rugpjūčio 1 dienos. Sargyba tuo laiku nesnudė: išsikasė apkasus, statė įtvirtinimus. Kiekvieną dieną atvažiuodavo valdžios atstovai: Respublikinis prokuroras, Vidaus reikalų ministro pavaduotojas, Maslenikovas. Jie žadėavo patenkinti reikalevius, ragino baigti streiką. Liepos 31 dieną jų susirinko ypatingai daug. Atvyko rajono viršininkas generalas Dervenko. Presidėjo derybos. Maslenikovas rékė:

- Mes užkariavom Vokietiją, sumušėm Japoniją, o jds esat šiukslės, galim su jumis daryt kaip norim. I rodna ja mat neuznauset.

Pasiolė pasisakyti kaliniams, bet vos tik jie imdavo dėstyti savo reikslavimus, tuoju nutraukdavo. Kai vienas ukrainietis atsistojo kalbėt, o jam iškart liepė sėst, tas pasakė:

- Cia tu ne viršininkas, mes viršininkai.

Tada visi sukšti ponai labai išėjo ir liepė savo svitai išeit. Net mūsy reikalsiu, surašytu ant didelio lapo, neėmė.

EGZEKUCIJOS DIENA

Rugpjūčio 1 dieną, iš pačio ryto, pamatėm atvažiuojančias septynias ar aštuncias mašinas, pilnas stacių dainuojančių kareivių. Mus saugojuisiai sargybą pakeitė naujais kareiviais.

Kaliniai sukruto, žiūrėjo, kas čia bus. Patikrinimo ta diena nebuvvo. Per garsiekalbi perdavė išakymą: gražiuoju išeit iš zonos! Bet niekas neskubėjo jo vykdyt. Žmonės traukėsi arčiau vartų. Atvažiavo gaisrinė, trys greitosios pagalbos mašinos. Nesupratomėkam. Į zoną išėjo apie 30 kareivių ir prižiūrėtojų, jie norėjo išvaryti kalinius, bet grupė jaunų vyru pastojo kelią ir liepė jiems išsinėsdint. Pro vartus išvažiavo gaisrinė mašina, bet keli vyrai prišokę nupjovė Šلنagas ir liepė išvažiuoti iš zonos. Mašina atbulia išvažiavo.

Generalas Dervenko išakė:

- Kas nelieseis iš zonos per 5 minutes, prizemintis prigresivnije meri.

Iš zonos pradėjo bėgt žydai, bet juos kiti sulaukė, kad nekiltų panika. Kalinisi

viens kitą drąsino - nėko boso nebūs. Niekas netikėjo, kad gali būdyti į beginklius.

Generolas pakartojo iš akymą:

- Kas nelieseis iš zonos per 3 minutes...

Po trijų minučių uždarė vartus. Mačiau, kaip kareiviai pakélé šautuvus, ir karšta bangą pradėjo virš galvos. Žmonės šaukė: "Nežaudys". Pasisukeu ir pamačiau, kad draugai krinta lyg lazda pakirsti. Niekis nelaukęs, šokau į griovi, bet ten jau buvo pilna žmonių, tik mažas terpelis lyg man paliktas. Sokdamas į griovi, pajutau, lyg kas lažda numušė koją. Kiti sukrito ant manęs. Švių serija buvo trumpa. Po to žmonės kėlėsi ir bėgo į barakus. Aš irgi norėjau bėgt, pakeliau koją, bet pėda buvo nenormaliai nukarusi žemyn. Pradėjau išlausti. Pasigirdo antra šovių serija - aš prisiglaudžiau prie šaligatvio.

Šaudymas baigėsi. Iš visų pusiu pasigirdo sūmanos, buvo daug pusgyvių žmonių.

Mačiau, kaip generolas Dervenko žargaliodesmas laipiojo per lavonus. Atsifėdau ant šaligatvio, prie manęs pribėgęs draugas Zigmantas Morkevičius užveržė peršutą koją. Medicinos seserys ir prižiūrėtojai pradėjo teikiti pirmąją pagalbą: dėjo sužeistuosis ant neštuvų, rašiojo žaizdas. Generolas išakė:

- Visi sveiki ir sužeisti išeikite pro vartus. Bet daktaras iš Vorkutos liepė sužeistuosis nešt i ligoninę ir atsistojo tarp vartų. Generolas prieštarauti nedriso. Taip visi sužeistieji atsidėrė ligoninėje. Visas keliais buvo raudonais nuc kraują, ligoninės koridorius plaukė kraujus. Ligoninėje girdėjosid didžiausias riksmas. Man jokios pagalbos nesuteikę nunešė į palatą, nes buvo labiau sužeistų. Tik po valandos atnešė šina ir sutvarstė koją. Palatoje su manim gulėjo panevėžietis Kazys Banaitis, Antanas Vilimas iš Vilnius. Banaičiui buvo peršauta krūtinė, Viliniūranka. Mes visi kalbėjomės ir, nepaisant sužidimų, buvo taip gera, tokia pakili nuotaika - kad išlikom gyvi.

Per šias skerdynes žuvo daugiau kaip 60 žmonių, 240 sužeistų, kurie gulėjo ligoninėj. Mažiau sužeisti niekaip nesisaikė.

Streiko organizatoriai Bucevą ir kitus vadus teisė europinio lygio teismas - kiekvienas turėjo savo advokatą, galėjo kalbėt. Jie gavo po 2-3 metus. Tai pasakojo siuvyklos vedėjas Jonas Jonys, buvęs liudininku.

Kai likusius gyvus pakeltom rankom varė iš zonos, Vinogradovas rankų nepakélé, griebé tvoros basili ir krito karininkui per sprandą. Ji tuo pat nušovė kitas karininkas.

PSICOLOGINIS APDOROJIMAS

Likusius gyvus, suskirste būreliais po 100 žmonių, grupės kareivių išvarė į tundrą taip, kad vienas būrys kito nematytu. Kiekvienas būriui kareivis išakydavo: "Gau", paleidavo į viršų po seriją. Švių, o paskui sekė komanda: "Sest, užsi-rikyt". Taip apdorgyj vieną būri, keli kareiviai eidavo prie kito. Žmonės girdėjo švių, pamatydavo ateinant keliis Rareivius, kurių sargybiniai klausydavo: "Jau? Tai dabar mes". Ir liepdavo gultis šitem būriui žmonių. Taip psychologiskai buvo apdoroti visi streikininkai. Vienas per tokį bandymą norėjo bėgt - buvo nušautas, vienas neatsikėlė - plynė širdis.

Po to ta šimtų žmonių vesdavo prie vartų. Čia prie stalo sedėjo visa valdžia. Po 5 žmones eida vo prie stalo, kiekvienas turėjo prisistatyti, o jei atskudėjus apie jį, kai nors pasakydavo, ta va rydavo į kelėjimo masinę.

X X X

Po šio streiko valdžia išpildė viską, ką buvo žadėjusi: nuėmė nuo langų grotas, neraskine durų, leido rešyt laiškus, peržiūrėjo bylas, kitiems kalėjimą pakeitė laisvę tremtim, leido pamatyti.

X X X

Aš 1955 metų birželį gavau reabilitacijos pažymą.

Klemensas JONIKA

TREMTINIŲ KŪRYBA

"Tremtinio" redakcijos gauna vis daugiau ir daugiau eilėraščių. Tai labai džiugu. Mes savo leidinėliuose stengimės atspausdinti kuo daugiau eilėraščių, kad irodytume, kad kenčianti tauta moka kurti ir dainuoti. Gauname eilėraščius net iš Žmonių, kurie dar tebegyvena ištremtinių vietose. Todėl pirmiausia ir spausdiname Gražinos SKAISGIRYBĖS-JIESKAUSKIENĖS eilėraščių, kurį ji parašė, sugrūžusi paviešti į Lietuvą.

Gražina SKAISGIRYBĖ

S A P N A S

Skambėk, gitara, kai diena užmiega,
Po meno langeliu visais garsais.
Su vėjo muzika vyšnaitės beris sniegą...
Jaučiu, jau greit pavasaris praeitis.

Dainuok netildoma, sena gitara,-
Auksiniuos spinduliuos miegos naktis-
Po meno langu baltos vyšnios šnara,
Nakties šešeliuose atbunda praeitis.

Dainuok, gitara, man pažadinus vaikystę,
Nuvesk jaunystėn tuo taku žaliu.
Daug klaidžiojus vėl lemta man sugrūžti
I téviškė giastuoju takeliu.

Kas groja man, kas žadina, kas šaukia?
Kas atvedė mane senais keliais?
Ménulis pažvelgė, pro debesis išplaukęs,
Paglostė veidą aukso spindulisiui.

Pradingo sapnas - nebéra gitaras,
Padubo sodas nuo lauktingalos balsų...
Ir raško žiedus, ir plėšo baltą skarą.
Žalias vyšnaitės, atlėkės véjas iš dausų.

Vytautas RAKAŪSKAS

LIEUVAI

O Lietuva,	Krauju ir sšaromis purvā
Mos Motina Šventa,	Plaudama,
Išniekinta,	Malonės Dievo laukdama
Nupjaustytom krūtim	Meldies...
Krauju	Tiki, jos sunus dar
Vaikus tu maitini,	Neprarasti,
Tikédama	Hors kūna Šiandien mindo
Leisvaja ateitim.	Betai svetimi...
Ne viena	Skausmuos ir nuopoly
Kainą, Jūda pagimdei,	Šventa
Ne vienas	Nuo Mindaugo tisk kartų
Spjaudo skausmo išvagotą	Pasaugta
Veida...	Ir vėl atgimstanti
	Leisvoji Lietuva.

Antanas POVILAITIS

ŠACHTOUE

Vien tamša ir tamša,	Tėviškėlę menu-
Vien bedalé kančia...	Jos laukeliai žali...
Passakyk, kas begriū,	Ljono žiedo šypsny-
Jei palaidotas čia?	Jos padangė gili.
Sei Žmona, sei sesuo	Tu sapnuos vissados
Jiems akių neužmerks,	Ir mintyse gyva,
Motinėlė sena	Mielas kraštas kančiu,
Ilgai lauks, ilgai verks.	Mos širdis - Lietuva.

Gražina ŽEMKAUSKIENĖ

ATGIMIMAS

Atgimimo bangą	Te negėsta viltis!
Nubangavo staiga,	Dieną nakti širdis
Hegeroves į viešumą neša.	Te į naują gyveniną veda!
Kiek dar budeliu čia	Savo darbu sunkiu
Vaikštinėja slapčia,	Visi žengiam sykiu,
Kur gyvybę mums siurbė po lašq!	Ištirpydami šmonėj ledą.
Atsinties neverti	
Stalinizmo laikai-	
Be kapų juos reikėtų palaidot	
Ir išraut iš šaknų	
Tuos joudžiausius metus	
Ir jų stingdantį sidą.	

Gražina ŽEMKAUSKIENĖ

GODA APIE MAMA

Aš verkiu,	Tu išmokei
Kai prisimenu,	Kantrybės ir meilės,
Mama,	Tu išmokei
Kiek už viską	Paguost ir atjaust.
Skolingo aš tau.	Tu išmokei
Aš verkiu	Mylėt gimbą kaimą,
Net per sapnų neramų	Nepalabūti,
Kada tavo skis	Neleist save skriaust.
Pematau	

Aš verkiu,	Aš ir Šiandien
Kai prisimenu tremti-	Verkiu prisiminus,
Tavo globą	Kaip kalbėjai:
Ir meilę jaučiu,	"Ateis dar laikai...",
I tavę	Tu, išmoklus gyvent,
Savo galvą atremti	Išauginus,
Aš po darbo	Pirma laiko
Skubėjau greičiau.	Mene palikai.

Aš verkiu, kai menu-	Ačiū tau,
Taigoje tu	Mano mylima mama,
Paskutini	Kol gyva aš,
Mums kognai nešeini,	Sirdy visados
Ir žinojai,	Prisiminsiu
Kad mes tavo vietoj	Jaunystė neramą,
Pasielgsim	Neužmiršiu
Visi panašiai.	Patirtos skriaudos.

Antanina GARMUTĖ

SALOMĖJAI NERIAI

Vasario 16-osios proga

Argi tu - lietuvi, Salomėja?
O gal tu - legendos Judita:
Prieš galvą nukirstą padėjus,
Stovi prieš Tévynę kaip Šventa?

Skérių ordos į Tévynę skriejo...
Gerti krauso iš Širdies gyvos!...
Ordų prieky ējo Salomėja -
Kalt prie kryžiaus savo Lietuvas!

Ešelonai į Rytus dundėjo,-
Ainieji ju pamiršt nesugebės!
Išimino Tévynės prispaudėjus...
Menkysta, ištroškusi Gerbės!...

Rymo prie Istorinio muziejaus
Stalino tarnaitė - pagerbt!

Ordų prieky ējo Salomėja,

Bet po Kryžium NEMIRE TAUTA!

Literatūrinę dalį spaudai paruošė Antanas PAULAVIČIUS

POEZIJOS MĒGĒJAMS

Š.m. gegužės mén. numatomas rengti trentinių poezijos vakaras. Visus poezijos mēgėjus, išgyvenusius trenti ir lagerių sisuab, kviečiame dalyvauti! Pageidaujančius poezijos vakare skaityti savo eiles, prasome atsiųsti į "Tremtinio" klubą nensiau kaip penkis eilėraščius. Būtinai nurodykite savo adresą! Apie tikslesnę poazijos vakaro datą ir vietą bus pranešta vėliau.

"T".inf.

ATA

1929 metais kovo 1 dieną mirė Genė DAINAUS-KAITĖ-RAMANAUSKIENĖ, skaitydama naują knygą apie trenties išgyvenimus "Amžino išlo žemėje". Su šia knyga rankose ji ir palaidota.

1952m. 17-metė mergina, be tėvų, NKVD darbuotoju buvo pagriebta Kauno rajone ir išsabentė į Sibirą. Tai kunigo J. Mackevičiaus būrio 1863 metų, sukilimo kovotojo, pakarto kertu su J. Mackevičiu, anukė.

LAI JAI BŪNA LENGVA, KANČIU IR AŠARU APŠLAK-STYTĄ, LIENUVOS ŽEMĘ.

"TREMINTINIO" redakcija

leškome

AEROMAITIS EDWARDAS, JONO, gimė 1895 Šakių apskrityje. 1941.06.14 ištremtas iš Raseinių apskr. Raudonės valsčiaus su visa šeima. Žinančių apie jo likimą ieško MILLAUSKIENĖ L., gyvenanti Kauno raj. Giraitės pšt., Romainiai, Liepu 5.

ARLAUSKAS JUOZAS, JONO, gimė 1909. Gyveno Biržų apskr. Saločių valsč., Kiemėnų kaimė. Suimtas 1947 metų vasara ir dingo. Žinančių apie jo likimą ieško Arlauskas K., gyvenantis 234910 Utenoje, Spalio 50-mečio 56-3.

ASIPAUSKAS MYKOLAS, MYKOLO, gim. 1909. Tarnavo Lietuvos kariuomenėje nuo 1935. Baigės Karo mokyklą. 1944 tarnavo Lietuvos Apsaugos Dalių 253 batalione ir stovėjo Vilniaus krašte.

Žinančių apie jo likimą ieško Asipauskaitė, kuriai prašome rašyti adresu: Kaunas, Donelaičio 70B.

ANDRIUŠIS BRONIUS, JUOZO, gimė 1909. Tarnavo ulionu pulke Alytuje, Vilniuje. 1941 sausio mėnesį areštuotas ir įkalintas IX Kauno forte. Paskutinė kartą jis matė Vorkutoje. Žinančių apie jo likimą ieško STOŠKUVIENĘ, gyvenanti 234270 Vilkaviškyje, Melioratorių 8.

VARDICKIENĖ, gyvenanti Kaune, Biržų 18-2, tel. 20-31-98, prašo atsilepti tuos, kurie buvo vienoję kamoroje su ARDICKU JUOZU, kai jis jau merdėjantį išgabeno į Kaunc sunkiuju darbų kaėjimo Nr. 3 ligoninę.

BACEVIČIUS VYTAUTAS. Karininkas. Gimė Suvalkijoje. Gyveno Vilniuje. 1945-1946 išėjo į mišką. Manoma, kad kurį laiką kelė Lukiskių kalėjime. Žinančių apie jo likimą ieško STAIKINĖ D., gyvenanti 235700 Kretingoje, Klaipėdos 133b-9.

BACKUS JUOZAS, STASIO, gimus 1889. Buvo pulkininku. Po to ėjo Kauno "Paramos kepyklos" vedėjo pareigas. 1941.06.14 ištremtas su šeima, 1943 Altaiseus krašte gyvenusiajį į Šmoną iškvietė į miliciją ir pranešė, kad jis nuteistas 10 metų leisvės atėmimo be teisės susirašinti. Paskutiniai jo laiškai atėjo iš Sverdlovsko krašto, Gerinskų rajon, p/d 279/10. Žinančių apie jo likimą ieško BACKUVIENĘ, gyvenanti Vilniuje, B.Sruogos 11-9, tel. 614655.

BALCIŪNAS ALBINAS
BALCIŪNIENĖ BRONĖ, KAZIO
BALCIŪNAITĖ STEFANIJA, ALBINO
Išvežti į Sibirą iš Silalės rajono Sauslaukio kaimo jau po karos. Žinančių apie ju likimą ieško JUSTA B., gyvenantis Silutėje, Jaunių mo kr. 10-16, ind. 235730.

BALTUŠIS JONAS, JUOZO, gimė 1914, Rokiškio apskr. Pandėlio valsč. Buivėnų kaimė. Nuo 1945 iki 1955 buvo rezistencijos kovotoju. Po uždarro teismo dingo be žinios. Žinančių apie jo likimą ieško VAIVADIEŃĘ, gyvenanti 235300, Panevėžyje, Beržų 45-21.

BANAITIS POVILAS, gimus maždaug 1905. Buvo karininkas. Gyveno Zarasų apskr. Antazavės valsč. Ajočių kaimė. Dirbo mokytoju Savėnu ir Zadujės mokyklose.

BANAITIENĖ PAULINA gimus maždaug 1910. Mokytoja.

BANAITIS GRAŽYDAS gimus maždaug 1938, 1941.06.14 visi trys buvo ištremti. Žinančių apie ju likimą ieško ŠUKYS A., gyvenantis 23301 Kaune, Sunskų 5.

BASTYS KAZIMIERAS, ANTANO, gimus 1914 Raseinių apskr. Jurbarcko vald., Geibšių kaimė. Mūškininkas. 1941.06.14 išvežtas į Tauragės raj. Bržvilko valsč., Rudžių kaimė. Manoma, kad žuvo Altaiseus krašte 1941 ar 1942 metų žiemą. Žinančių apie jo likimą ieško BAGDAUSKYTĘ, gyvenanti 234430 Jurbarke, S.Merės 4-18.

BLIUDŽIOTĖ ONUTĖ. Palaidota Krasnojarske. Žinančių tiksliai jos palaidojimo vieta prašo parašyti BLIUDŽIUVIENĘ, gyvenanti Kapsuke, Pušinio 58-42.

BOKŪMAS ŠIMAS gimus apie 1885, gyveno Alytaus rajone, Punios kaimė. 1952 buvo suimtas ir mirė Silutės kalėjime. Jo palaiķių neatidavė, motyvuodami tuo, kad dar nesibaigė jam skirtas baumės laikas. Žinarčių jo palaidojimo vieta ieško TAMULEVICIUS, gyvenantis 234690 Druskininkuose, Sveikiatos 28-9, tel. 45593.

BRĀZAS VINCAS, KAZIO. Mirė Karagandos srities Balchšo miesto kalėjime. Galinčių pasakyti jo palaidojimo vieta ieško Terescvičienė J., gyvenanti Kaune, Kadagių 5-2.

BŪDRYS JONAS, KAZIO. Buvo kalinamas Karagandėje ir Turinske. Žinančių apie jo likimą ieško KUDZEVICIENĘ, gyvenanti Kaišiadorių rajone. Antakalnių paštas, Uogintų kaimas.

BURKEVIČIUS ANTANAS, IGNO

BURKEVIČIUS KOSTAS, IGNO. Gyveno Pasvalio rajone, Kamenų kaimė. Ištremti 1941. Manoma, kad abu žuvę Sibire anglies kasyklose.

BURKEVIČIUS PETRAS, IGNO. 1918 metų savanoris. Gyveno Biržų raj. Urnepiškio kaimė (dabar Kupiškio raj.). Žuvo 1945. Žinančių apie BURKEVIČIUS likimą ir palaidojimo vietas ieško KULIESIENĘ S., gyvenanti 235307 Panovėžys, Aukštaičių 66-13.

BURSAITĖ JANINA. Gyveno Kaune, Šančiuose. 1948.05.22 išvežta į Krasnojarsko krašto Mižnij Ingaševskio raj. Žinančių apie jos likimą ieško ZILIINSKIENĘ, gyvenanti Kaune, Ziberto 28-6.

BUTKEVIČIUS Česlovas, Mykolo, gimus 1920, Rietavo miestelyje. Dirbo Vilniuje, atrodo, teismo sekretoriumi. 1940-41 dingo. Žinančių apie jo likimą ieško NOUSAUDIENĘ, gyvenanti 235670 Skuode, Jaunimo 11-1, tel. 51325.

BUTKUS Juozas gimus 1900, gyveno Šiaulių apskr. Kruopų valsč., Rudaušių kaimė. 1945 metais buvo areštuotas ir gegužės 9 diena išvežtas nežinoma kryptimi. Manoma, kad mirė Vladivostoko lageriuose. Žinančių apie jo likimą ieško CZEKIENĘ, gyvenanti 235464 N.Akmenskėje, Tarybų 7-41.

ČIULEVIČIUS POVILAS, JURGIO. Muteistas 1945. Bausmė atliko Komi ATSR, Pečioroj ir Vorkutoj. Išbausmės atlikimo vietas nežinoma. Žinančių apie jo likimą ieško doc. ČIULEVIČIUS S., kurio adresas: 234324 Kauno raj. Noreikiškės, LŽŪA, Ekonomijos f-tas.

DAPKUS POVILAS, PETRO. Raseinių apskritys, Šiluvos valsčiaus Žaiginio pradžios mokyklos mokytojas. 1941/42 metų žiemą kaltėjo adresu: Krasnojarsko geležinkelis, stotis Rešoty, pašto dėžutė 235. Žinančių apie jo likimą ieško TISKUS F., gyvenantis 235800 Klaipėda, Liepu 22-6, tel. 13713.

DAUGELIS JUOZAS, gyvenantis Kapsuke, Angariečio 70-22, ieško ARMASTAUŠKAITĘ REGINOS, 1947 kaičiujos Noriškio lageriuose.

DAUNYS STASYS, JUOZO. Gyveno Raudėnų rajone, Pamockės apylinkėje, Pušilių kaimė. 1947 gegužės mėnesį buvo areštuotas, išvežtas į Šiaulius ir tardymo metu suluočintas. Ligoninėje mirė. Manoma, kad palaidotas Šiaulių Ginkūnų kapinėse. Žinančių apie jo palaidojimo vieta, prašome parašyti Dauniui L., gyvenančiam Kaune, Taxybų 14-15.

GIEDRIKAS ALOYZAS gimus 1907. Tarnavo 4 pėstininkų pulke vyr. leitenantu. 1940 iš Varėnos poligono buvo išvežtas nežinoma kryptimi. Žinančių apie jo likimą ieško GIEDRIKIENĘ, gyvenanti 235500 Klaipėdoje, Melnikaitės 22-3.

GYLYS BRONIUS gimus 1909. 1941.06.14 su šeima buvo ištremtas į Krasnojarskį kraj Kansko miestą, stotis Rešoty, pašto dėžutė 2355. Ten apako. Prieš trempį gyveno Radviliškyje. Žinančių apie jo paskutines gyvenimo dienas ir mirtį ieško BACIENĘ, gyvenanti 233036 Kaune, LTBR 25-510 84-49.

GOŠTAUTAS IGNAS gimus 1924.12.26. Pasitraukęs iš miško burių buri, pasivadino GARADAUSKU ir gyveno Mažeikių raj. Dobšių apyl., Ruzgų kaimė. Buvo suimtas ir po Šiaulių karo tribunolo nuosprendžio 1954 metais dingo be žinios. Žinančių apie jo likimą ieško Garadauskas A., gyvenantis Kaune, Pievų 4-2.

GRAJAUSKAS KAZIMIERAS, MARČIAUS, gimus apie 1869. Gyveno Marijampolės raj. Sasnavos valsč. Gyviškių kaimė. Dirbo eiguliu. 1944 rugpjūčio mėnesį buvo suimtas ir dingo. Žinančių apie jo likimą ieško Gataveckienė E., gyvenanti 233005 Kaune, Molėtų 8-2.

IVĀŠKEVIČIUS BRONIUS, PRANCISKAUS, gimus 1900. Gyveno Tolšių raj., Žerėnų valsč., Smilgių kaimo. Norvilo okyje 1946.07.25 buvo arestuotas ir dingę. Žinančiu apie jo likimą ieško Gelžinėnė, gyvenanti 235815 Klaipėdoje, Statybininkų pr. 14-7.

JAKIMAITYTĖ MARCELĖ. Gyveno Šakių rajone. Duvo ištremta į Irkutsko sritį. Žinančiu apie jos likimą ieško BRASKIENĖ, gyvenanti 234500 Kazlų Rūdoje, Daukanto 15-2.

JAKSTONIS ANTANAS, KAROLIO, gimus 1928. Gyveno Utenos apskr., Leliūnų valsč., Kilviškių kaimo. 1945 buvo suimtas ir išvežtas į Komi ATSR. Žinančiu apie jo likimą ieško PUODŽIŪNIENĖ, gyvenanti Ukmergėje, Vilniaus 34.

JAKUBSKA JONAS, PRANO, gimus 1906, gyveno Kupiškio raj. Petraišių kaimo. 1941.06.14 su šeima buvo suimtas ir vežamas į Rytus. Neįjojo Vilniuje buvo atskirtas nuo šeimos ir dingę. Žinančiu apie jo likimą ieško JOKUBKIENĖ, gyvenanti 234930 Anykščiuose, Biliūno 100.

JANIŪAUSKAS JONAS, POVILIO, gimus 1899 Panevėžio apskr., Seduvos valsč., Džiugonės kaimo. 1941.06.14 su šeima buvo ištremtas į Krasnojarsko krašto Taišeto lagerius. Žinančiu apie jo likimą ieško Janušauskas A., gyvenantis Kelmės raj., Užventė km., Liepos 21-osios 6-1.

JUOCYS VLADAS, IZIDORIAUS, gimus 1900. Mažeikių apskr., Ylakų valsč., Ylakaičių kaimo. Kalintas Šiaulių kalėjime nuo 1940 metų. Saugumo komitetas teigia, kad jis reabilituotas, bet dingęs be žinios. Žinančiu apie jo likimą ir palaidojimo vietą ieško STAPONIENĖ, gyvenanti 239500 Mažeikių rajone, Krakiuose, Pušyno 4.

KADZIMSKAS KAZIMIERAS, KAZIO, gimus 1900. Arestuotas 1945. Iš Kapsuko kalėjimo buvo išvežtas į Pečiorą. 1947 grįžta į Kapsuko kalėjimą ir tais pačiais metais ten mirė. Žinančiu apie jo palaidojimo vieta ieško BUSEVICIENĖ, gyvenanti Lazdijuose, Melnikaitės 60.

KARKELElis VYTAUTAS, ANTANO, gimus 1933. Ignalinos raj. Ceikinių apylinkė, Pašvintos kaimo. 1958 įsildarbino Lentvarijė kelių mašinų stotyje ir dingę. Žinančiu apie jo likimą ieško Karklelis B., gyvenantis 235400 Šiaulių, Prudės 8-90, tel. 25088.

KERŠYS DOMININKAS, DOMININKO, gimus 1919. Kalėjo Sverdlovsko sr. Žinančiu apie jo likimą ieško Keršienė O., gyvenanti Kaune, Černiaševskio 119c-35.

KLEMERAUSKAS JONAS, MOTIEJAUS. 1941 su šeima buvo ištremtas. 1948 grįžo į Pasvalio raj. Deglėnų kaimo par brolį. 1948 ar 1949 val buvo suimtas ir patalpintas Šilutės kalėjimą. Manoma, kad 1951 ar 1952 mirė Vilniuje. Žinančiu apie jo palaidojimo vieta ieško REPECKIENĖ, gyvenanti Kaune, Raudonosios Armijos 302-23.

KRIAUCIŪNAS ALFONHAS, ALEKSO, gimus 1917. 1938-1939 mokėsi Žemės ūkio mokykloje. Manoma, kad buvo ištremtas į Komi ATSR. Žinančiu apie jo likimą iešk. MAJAUŠKIENĖ, gyvenanti 235410 Šiaulių, Krymo 10-21.

KRIPAITIS ANTAKAS, ANTANO, gimus 1905 Biržų apskrityje Dondiškių kaimo. 1945.01.10 buvo suimtas. Kalėjo Biržuose, Panevėžyje. Manoma, kad jis dažyavo Baltijos Jūros kanalo statybose ir dirbo aukso karyklose kur tai pris Krasnajarsko. Žinančiu apie jo likimą ir palaidojimo vietą ieško Dzvinkienė, gyv. Panevėžyje, Jurginų 17.

ATSILIEPKITE !

Kauno IX forto muziejaus vadovybei turi būti žinoma, kad 1940-1941 metais, taip pat išpokario laikotarpiu, IX fortas buvo Kauno sunukių darbu kalėjimo filialu. Jame buvo kalinių žmonės.

Muziejaus moksliniai darbuotojai prašo kalėjusiu IX forte 1940-1941 metais bei pokario laikotarpiu atsiusti IX forto muziejui prisiminimus Šiuo adresu:

Kaunas, Žemaičių pl. 73, indeksas 233032, Kauno IX forto muziejus, telefonas 260574 arba "Tremtinio" klubui.

"T." inf.

LAUKIA ŽINIOS

LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO AKADEMIJA kreipiasi į visus, pažinojusius buvusį akademijos rektorių, profesorių VINČĄ VILKAITI, kviesdamas prisidėti prie Šio žmogaus gero vardo sugražinimo. Vincas Vilkaitis gimė 1892 m. sausio 16 d. Kybartuose, mirė 1943 m. sausio 19 d. Trofimovskė (Jakutijos ATSR). Jo gimimo 100-ju metinių minėjimui 1992 m. planuojama išleisti leidinį, kuriam būtų spausdinami prisiminimai apie profesorių žmogų, mokslininką. Visu, kuriems teko bendrauti su profesoriumi, prašome siųsti mums prisiminimus, nuotraukas, straipsnius ir kita medžiaga iki 1989 m. rugpjūčio mėnesio.

Mūsų adresas: 204324, Lietuvos TSR, Kaunas, LZŪA Akademija, botanikos katedra, arba "Tremtinio" klubui.

Grupė Jiezno gyventojų išteikė LKP CK sekretoriui V. BALTRONIUI, LTSR Migratorijos Tarybos Pirmininko pirm. pavaduotojui J. SERIJUI ir Prienų raj. partijos pirm. sekretoriui A. MINTAUČKIUI nuotrauką iš paprastė pasiūkinti, kieno išakymu buvo išniekinti. Žuvusių už LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĘ rezistentų kapai. ATSAKYMO NERA. KAM TAI NAUDINGA?

ATVYKITE !

Per Velykas, kovo 26 d., 15 val. ant eukščiausio Lietuvos Kalno Juozapinės (Vilniaus raj., Medininkų apyl.) išvyks Margučių rideinimo Eventė. Kviečiame dalyvauti. Puoselėkime gražias tautines tradicijas!

ORG. KOMITETAS

Informacija: Vilnius, tel.: 62-87-15, 9.40-10.30 val. Bronius PUZINAVICIUS

AUTORIŲ NUOMONĖ NEBTINAI TURI SUTAPTI SU REDKOLEGIJOS NUOMONE.